

De Korhaan

Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken

jaargang 58, nummer 4

winter 2024 / 2025

De Korhaan

verenigingsuitgave van de
'Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken'

Jaargang 58
nummer 4, winter 2024 / 2025
Verschijnt 4 x per jaar
ISSN: 0929-8762 en ISSN 2950-4783

Redactieadres

redactie@vwggooi.nl
Ruud Overdijk, eindredacteur
Jacob Catsstraat 40
1215 EZ Hilversum

Redactie

Renée Beekman
Doortje van Dijk
Dick Jonkers
Jelle Hogenbirk
Paul Keuning
Arda van der Lee
Rob Moolenbeek
Ruud Overdijk
Rob Prinzen
Jeannette Tas

Ledenadministratie

ledenadministratie@vwggooi.conscribo.nl
Pieternel Vlasblom
Gaast 31
1274 AP Huizen
035-5261224

Advertenties

In overleg met de redactie

Drukkerij

Ten Herkel Loosdrecht

Inleveren kopij

Uiterlijk voor de 28ste van de maanden
december, maart, juli, oktober,

Copyright

Het overnemen van artikelen is uitsluitend toegestaan na overleg met de redactie. De redactie behoudt zich het recht voor artikelen te weigeren. De auteurs zijn zelf verantwoordelijk voor de inhoud van hun artikelen en bijbehorend copyright van beeldmateriaal.

Omslagfoto's

De foto op de vooromslag van de 'Sneeuwgorzen' is gemaakt door Bianca de Vries op 8 februari 2023 in Moddergat. Deze doortrekker en wintergast is de afgelopen tien jaar regelmatig gezien in de Eempolders.

De foto van het mannetje 'Blauwe Kiekendief' op de achteromslag is op Texel op 16 juni 2024 gemaakt door Etiënne Kennis.

Interview met Joke van Velsen

Erelid worden, hoe doe je dat?

Pagina 7

Column Carel de Vink: HOOGVLIEGERS EN LAAGBLIJVERS

Omdat het zo hoort

Pagina 12

Nieuws van het beschermingsfront

Pagina 23

Ik ben 's morgens voor zonsopgang naar Moddergat in Friesland gegaan. Daar ben ik plat op mijn buik tegen de dijk gaan liggen wachten tot de Sneeuwgorzen mijn kant opkwamen. Bij de opkomende zon heb ik ze vervolgens op enkele meters afstand tussen de rijp kunnen vastleggen.

INHOUD

Redactioneel	3
Van de voorzitter	4
In memoriam Roel Huizenga	5
Oproepen / vacatures	6
De Tapuit	10
Excursie naar Diepholz	14
Ingezonden brief	
Hanneke Sevink	16
Winterse vogeltreffers	17
Boekbesprekingen	21
Wat was interessant in de vogelbladen?	22
Gevolgen van het verjagen van ganzen in de Eempolders	26
Vlucht (gedicht Hugo Vos)	33
VWG informatie	34
Adressenlijst	35

PROGRAMMA

Actuele programma-informatie vindt u op de website www.vwggooi.nl.

Via de nieuwsbrief maken wij nieuwe activiteiten en wijzigingen bekend.

Grauwe Gans in Eempolders | Doortje van Dijk

Redactioneel

Ik schrijf dit stukje vanuit de ziekenboeg. Eind september werd ik onverwachts geveld door een uitbraak van een herpesvirus. Niet in de vorm van een koortslip of gordelroos, maar in mijn rechteroog en aan de hele rechterkant van mijn hoofd. Een en ander was zo pijnlijk dat ik hulp moest inschakelen om deze Korhaan samen te stellen. En die was gelukkig snel gevonden in de persoon van Rob Prinzen, die de volledige eindredactie van dit nummer voor zijn rekening heeft genomen. Bedankt Rob!

Een paar artikelen uit deze Korhaan heb ik bij de voorbereiding van dit nummer nog wel kunnen lezen. Met name die over het verjagen van ganzen uit de Eempolder. Daarbij trof me weer dat we in ons land altijd maar bezig zijn de natuur naar onze hand te zetten. Eerst toveren we weilanden om tot een monocultuur van raaigras omdat deze grassoort lekker snel groeit en een goede voedingswaarde heeft voor het vee. Maar dan blijkt dat ganzen daar ook gek op zijn en in grote hoeveelheden de weilanden komen leegeten. Daarop gaan we weer van alles verzinnen om ze weg te jagen, zoals u elders in dit nummer kunt lezen. Dat heeft natuurlijk ook gevolgen voor de andere vogelsoorten, zie het artikel van Jan Mooij.

Kan dat nu niet anders? Ik herinner me een artikel over wolven in Yellowstone National Park in de Verenigde Staten. Van oudsher huisden daar wolven. Rond 1920 wilde de Amerikaanse overheid de wildernis 'temmen' en besloot daarom alle wolven en andere carnivoren zoals beren en poema's vakkundig uit te roeien. Dit had echter een ingrijpend effect op het ecosysteem van het Yellowstone Park. Door de afwezigheid van roofdieren nam het aantal elanden en andere grazers sterk toe. Dat leidde tot grote veranderingen in de vegetatie. Veel struiken verdwenen en jonge bomen kregen amper de kans om tot ontwikkeling te komen. Mede daardoor werden bevers, die juist van deze vegetatie afhankelijk zijn, steeds zeldzamer.

Herintroductie van de wolf aan het eind van de jaren negentig had een enorme invloed op het ecosysteem. De wolven begrepsden het aantal grazers. Daardoor konden er weer jonge bomen gaan groeien, was er weer voedsel voor bevers en kwamen er veel meer en veel meer soorten insecten. De biodiversiteit nam enorm toe.

Natuurlijk kan je de Eempolders niet vergelijken met een gebied als het Yellowstone National Park. Maar de les van dit Amerikaanse park is dat je beter kan streven naar een ecosysteem dat een natuurlijk evenwicht heeft, dan naar een systeem waar je als mens voortdurend moet ingrijpen om het te houden zoals je het wilt. En daar zouden wij (en de overheid) misschien wat vaker aan moeten denken.

Ruud Overdijk

Bronnen

<https://www.yellowstonepark.com/things-to-do/wildlife/wolf-reintroduction-changes-ecosystem/>

<https://www.yellowstone.org/wolf-project/>

https://nl.wikipedia.org/wiki/Geschiedenis_van_de_wolf_in_Yellowstone

Rotonde Eemnes, november 2024 | Andreas Grünwald

Van de voorzitter

Het is ook maar hoe je ernaar kijkt

Op 25 oktober werd op de nieuwe rotonde afrit A1/Wakkerendijk in Eemnes een beeld geplaatst. Deze keer geen agrarisch motief, zoals de koeien op de andere rotondes in Eemnes, maar een uit de kluiten gewassen vogelaar met twee overgrote kanariegele Grutto's. Dit nieuwe kunstwerk zorgde dan ook direct voor de nodige beroering in Eemnes, zoals De Gooi- en Eemlander al één week later moest koppen.

Ook een alert lid van de VWG was dit gebeuren niet ontgaan en hij plaatste een foto van de installatie van het beeld op de Whatsapp van de fotogroep. De vraagstelling "Zeg het maar ..." was neutraal, de reacties divers, oftewel zoals de kunstenaar het zelf formuleerde: "kunst, iedereen gaat er op een eigen, unieke manier naar kijken". Smaken en zienswijzen verschillen dus en zelf ben ik eigenlijk best positief over het nieuwe beeld want:

In de eerste plaats herinneren kleur en vormgeving toch sterk aan de jaren 60-70 van de vorige eeuw. En laat het nou net zo zijn dat de VWG op 1 februari 1967 in het leven geroepen werd. Een heugelijk feit waaraan wij in 2027 met

z'n allen gepast aandacht aan willen besteden. De voorbereidingsgroep bestaande uit Arda van der Lee, Joke van Velsen en ondergetekende heeft reeds de eerste lijnen uitgezet.

In de tweede plaats laat dit beeld naar mijn idee een kentering in de tijdsgeschiedenis zien. Daar waar eerder ingezet werd op intensieve landbouw met als gevolg 'koeienrotondes', is er nu weer aandacht voor natuur en biodiversiteit. Een ontwikkeling die doorgezet moet worden. De VWG gaat hieraan bijdragen door onderzoek en bescherming van de vogels in ons werkgebied nog nadrukkelijker voor het voetlicht te brengen. Het beeld is dus een baken voor wie de natuur en meer in het bijzonder de zaak van de vogels is toegedaan.

En ten derde werkt de VWG Gooi e.o. in de Eempolder nauw samen met het Collectief Eemland, de organisatie van Eemlandse agrariërs die niet alleen hun verdienmodel op orde willen hebben, maar ook oog hebben voor nut en noodzaak van een gezonde biodiverse natuur. Het is dan ook schipperen geblazen met de belangen,

net als bij het Goois Natuurreservaat waar recreatie en natuur hand in hand moeten gaan. Samen met Natuurmonumenten en andere belanghebbenden zit de VWG met het Collectief Eemland rond de tafel om die afstemming voor alle partijen optimaal te laten zijn. De inzet van drones en lasers om ganzen te verjagen zijn experimenten teneinde dit evenwicht te bereiken en te bewaken. De toekomst zal uitwijzen wat hiervan houdbaar is. Het genoemde kunstwerk is daarom, 'last but not least', ook een toonbeeld van standvastigheid. Drones en lasers hebben geen impact op de Grutto's op de rotonde en wij vogelaars blijven ons inzetten vóór en uitkijken náár de vogels.

Met vriendelijke groet,

Andreas Grünwald

In memoriam Roel Huizenga

Paul van der Poel

‘Wit valt op in de natuur’

Deze uitspraak van Roel zullen veel leden van de VWG kennen, vooral diegenen die de cursus ‘Vogels kijken voor beginners’ hebben gevolgd.

Op 20 november 2024 is Roel Huizenga overleden op de leeftijd van 91 jaar.

Roel werd in 1987 lid van onze VWG en ontpopte zich al snel als een bijzonder actief lid van de vereniging. Hij deed mee aan uiteenlopende activiteiten als onderhoud van de oeverwalwanden in Groeve Oostermeent, wilgenknotten, vervaardigen van nestkasten, plaatsen van nesthulpen voor boerenzwaluwen. Als fervent watersporter gebruikte hij zijn zeiljacht Zomertaling om mensen over te varen naar de Dode Hond voor broedvogelinventarisaties en excursies. Voordat computer en beamer voor presentaties gebruikt werden, beheerde Roel de diacollectie van vogels en verzorgde de projectie op avonden. De gierzwaluw was de favoriete vogel van Roel. In het kader van het 30-jarig jubileum van de VWG zorgde hij voor 30 gierzwaluwnestkasten

die in zijn woonwijk met toestemming van woningbouwvereniging en bewoners geplaatst werden. Dankzij zijn inspanningen zijn daarna in diverse nieuwbouwcomplexen bij de bouw nestgelegenheden voor gierzwaluwen gerealiseerd. Hij experimenteerde als eerste in de regio met het lokken van gierzwaluwen door gierzwaluw-geluiden af te spelen. In de Korhaan publiceerde hij zijn belevenissen met deze vogels bij zijn huis.

Na de vogelherkenningscursus (tegenwoordig ‘Vogels kijken voor beginners’) gevolgd te hebben, begon Roel in 1994 als teamlid presentaties te geven op de cursusavonden. Het begon met watervogels, maar later ook allerlei andere presentaties waarbij vooral “proef op de som” zijn favoriete presentatie was. Doordat Roel ook geruime tijd presentaties

over vogels bij de Volksuniversiteit gaf, zorgde hij voor een stroom nieuwe cursisten. Ook kwamen er nieuwe cursisten bij toen hij mensen van de thuiszorg enthousiast maakte voor vogels. Toen de beamer-presentaties ingevoerd werden, bekwaamde hij zich op bewonderingswaardige wijze in het maken van powerpoint-presentaties. Tot na de coronaperiode bleef hij actief betrokken bij de cursus. Nadat zijn gezondheid het niet meer toeliet, was het eerste wat hij vroeg bij telefoontjes en bezoeken: “Hoe is het met de cursus?” Voor zijn jarenlange inzet kreeg Roel van het bestuur een oorkonde en de zilveren Korhaan penning.

Met het heengaan van Roel verliezen we een markante persoonlijkheid met veel kennis en kunde.

OPROEPEN

TEAMLID CURSUSTEAM

Met ingang van maart 2025 zijn wij op zoek naar versterking van het cursusteam 'Vogels kijken voor beginners'.

Wij zoeken iemand die ons kan helpen met de volgende zaken:

- Geluidsinstallatie bedienen op de avonden van de lezingen
- Presentaties (powerpoint) beheren
- Maken van inleidende powerpoints
- Diverse randzaken

Daarnaast is het mooi meegenomen als je al de nodige vogelkennis hebt zodat je ook als gids kan aansluiten bij de excursies die vanuit de cursus worden georganiseerd. Het geven van presentaties zou in de toekomst ook onderdeel kunnen uitmaken van de taken, mits je daar interesse in hebt.

Heb je interesse of wil je meer informatie?
Neem telefonisch of per mail contact op
met Olivier van der Kruis en Guus Proost via:
cursussen@vwggooi.nl

Met ingang van maart 2025
NIEUW TEAMLID GEZOCHT
'Vogels kijken
voor beginners'

GEZOCHT per maart 2025
BESTUURLID COMMUNICATIE
Enthousiaste en communicatief
sterke teamspeler

Ben je geïnteresseerd of ken je
iemand voor een van deze functies?
Neem telefonisch of per mail contact
op met Doortje of Andreas.

Andreas: voorzitter@vwggooi.nl

Mobiel: 06 432 622 52

Doortje: communicatie@vwggooi.nl

Mobiel: 06 205 950 83

BESTUURLID COMMUNICATIE

We zoeken per 20 maart 2025 een enthousiast en energiek bestuurslid communicatie met affiniteit met communicatie.

Heb je zin om jouw talent in te zetten om onze vereniging nog beter op de kaart te zetten? Ervaring is een plus, maar zeker geen must.

Wat ga je doen?

Het (verder) ontwikkelen en uitvoeren van een communicatieplan. Zorgen dat leden en geïnteresseerden altijd goed geïnformeerd zijn.

Het is een uitdagende en veelzijdige rol in een gezellig bestuur waar ruimte is om je creativiteit en ideeën in te brengen. We vergaderen zes tot zeven keer per jaar in Baarn.

Zie je jezelf al helemaal in deze rol, of wil je meer informatie? Neem contact op met (huidig bestuurslid communicatie) Doortje van Dijk of (voorzitter) Andreas Grunwald.

**Samen maken we onze vereniging sterker
en zichtbaarder!**

Interview met Joke van Velsen

Erelid worden, hoe doe je dat?

Aafke Yntema

In dit interview met Joke van Velsen blijkt dat daar heel wat bij komt kijken! Lang lid zijn en heel veel doen voor de Vogelwerkgroep strekken tot aanbeveling. We nemen Jokes carrière bij de Vogelwerkgroep door, daarbij komen uiteraard ook allerlei hoogtepunten voorbij uit bijna 60 jaar VWG.

Dit is een nieuwe aflevering in de serie "Interviews met leden". Deze keer een vrouw. Het is niet de eerste keer dat ze geïnterviewd wordt, zoals we hierna zullen zien.

Joke ontvangt mij in haar sfeervolle huis in Baarn, waar zij met haar man Piet Spoorenberg (ook actief in de vereniging) woont. De inrichting is modern en kleurrijk, de interesses van de bewoners zijn eraan af te lezen: afbeeldingen van vogels, een schaal met schelpen, schedeltjes (o.a. van een Kuifaalscholver) en flamingoveertjes, meegebracht van de laatste vakantie op Sardinië. Een verrekijker ligt onder handbereik. In de tuin planten met zaden die vogels aantrekken.

Een jeugd vol natuur en vogels

Over hoe het allemaal begon zegt Joke: "Ik kreeg de liefde voor de natuur met

de papelepel ingegoten: mijn vader was bloemist en bloemsierkunstenaar, we gingen vaak naar buiten. Toen ik twaalf jaar oud was nam een klasgenootje me mee naar de Jeugdbond (de KJN). Erg leuk was dat, ik leerde er veel, niet alleen over vogels, maar ook over planten, paddenstoelen en insecten. Dat het beschermen van vogels belangrijk is werd ons toen al goed ingepeperd. Als jeugdbond werden we gevraagd om de nieuwe dijk naar Lelystad op te ruimen om te voorkomen dat vogels plastic troep binnen kregen en/of verstrikt raakten in al het afval dat daar lag. We werden met een boot afgezet. De kranten stonden er vol van."

In 1978 kwam de Vogelwerkgroep in Jokes leven en specialiseerde ze zich in het wel en wee van vogels. "Ik ben lid sinds 1 januari 1978. Ik werd al snel gevraagd om mee te helpen bij een weekend. Maar ik kookte te lekker, ze vonden dat ik me te veel uitsloofde. Er werd namelijk altijd nasi uit blik gegeten... Ik ben toen vrij snel coördinator van de excursies en weekenden geworden en in die functie heb ik zo'n 28 jaar in het bestuur gezeten."

Stapelbedden

Je hebt heel veel gedaan voor de VWG, heb je wat voorbeelden? "Als coördinator

van de excursies zorgde ik ervoor dat er voldoende excursieleiders waren. We hadden in die tijd twee keer per maand een excursie in het werkgebied en soms erbuiten. Daarnaast gingen we twee keer per jaar naar een waddeneiland om vogels uit andere gebieden te leren kennen. Eerst met een bus naar de kampeerboerderij; fietsen werden ter plekke gehuurd. Vaak waren er rond de zestig deelnemers. We gingen op excursie in vier groepen om niet te veel te verstoren. Het was heel sfeervol en gezellig, we sliepen in stapelbedden, je leerde elkaar goed kennen. Zodoende wist je wie je zou kunnen vragen om excursieleider te worden of in het bestuur te komen. We hebben in die tijd veel mensen kunnen enthousiasmeren en de Vogelwerkgroep groter kunnen maken. Dat is jaren zo doorgedaan, ik heb er goede herinneringen aan!"

Propaganda

Maar vogelweekenden organiseren is zeker niet het enige wat Joke voor de VWG heeft gedaan. Haar hart ligt bij het organiseren van evenementen en meer in het algemeen bij het maken van propaganda voor de werkgroep.

"Zo stonden we vroeger eens met een kraam 7 dagen (!) op de Herfstflora in het Singer.

Dat heeft heel wat nieuwe leden opgeleverd. Elk jubileum van de Vogelwerkgroep (10, 20, 25 jaar) heb ik (mede) georganiseerd. Of, ook heel leuk: een propagandaweekend in Kasteel Groeneveld, april 1991. We hadden toen nog geen eigen stek zoals nu, we hadden de sleutel van Kasteel Groeneveld en we mochten dit organiseren. Het hele Gooi kwam erop af en het was fantastisch! Ik heb nog een krantenknipsel bewaard over dit bijzondere weekend."

Een vogeltrekdag en een volledige avifauna

"Een ander hoogtepunt was de Eerste Nationale Vogeltrekdag ter gelegenheid van het 90-jarig jubileum van de Vogelbescherming, in oktober 1989. Er waren 183 telposten langs een denkbeeldige lijn dwars door het land: globaal van de Pier van IJmuiden naar Winterswijk. Eenentwintig van die telposten waren onder de hoede van de VWG, ze werden bemand door bijna honderd man. Ook Nico de Haan was van de partij. Ik was regionaal coördinator van die tel-actiedag. Om de kilometer stonden mensen te tellen, ik reed van post naar post, met soep en broodjes. Er is in juni eerst een keer proefgedraaid. Er werden op de dag zelf meer dan 500.000 vogels geteld. De vogels die te hoog

Gooi & Eemlander, 26 april 1991

vlogen werden met behulp van de radar van de luchtmacht geteld. Het was op de radio, op de tv, het stond in de kranten, het was enig. Ook hiervan is nog een krantenknipsel bewaard gebleven." "Een paar jaar hiervoor is het boek 'Vogels tussen Vecht en Eem' tot stand gekomen, een uitgave van de Vogelwerkgroep. Het was ontzettend veel werk, bloed zweet en tranen. Al die waarnemingskaartjes, honderdduizenden, moesten uitgezocht en verwerkt worden. Alles was nog niet gedigitaliseerd zoals nu. Dag en nacht zaten ze bij ons thuis, ik heb wat koek en zopie en soep uitgedeeld! En achter de schermen heb ik meegeholpen met lezen en corrigeren.

Het resultaat mocht er zijn: een volledige avifauna (zo werd dat toen genoemd) van het Gooi, de Vechtstreek en de Eempolders. "We hebben de burgemeesters uit ons werkgebied uitgenodigd om het boek aan te bieden, ze kwamen allemaal. Toen timmerden we al aan de weg en dat probeer ik nog steeds te doen voor de Werkgroep. Vorig jaar kreeg Gert Bieshaar de Gouden Lepelaar, ook weer zoiets moois."

'Vogels tussen Vecht en Eem' (1987) is nog steeds verkrijgbaar via: <https://www.boekwinkel.tjes.nl/>

Wat nog meer?

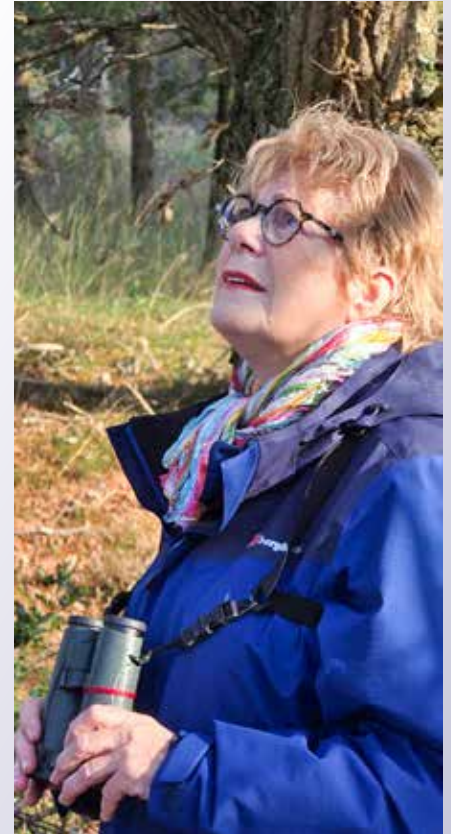
Joke heeft aan erg veel dingen meegewerkt in al die jaren, te veel om alles op te noemen. Ze heeft De Korhaan helpen stencilen en rondgebracht. Ze deed en doet mee met weidevogelmonitoring, nestbescherming, watervogeltelling, inventariseren en zwarte sternvlotjes uitleggen. Ze is ook enthousiast over het project: 'Stichting Oude Landbouwgewassen Laren', van een aantal boeren en privépersonen uit het Gooi, die perceeltjes hebben ingezaaid met speciale kruidenmengsels. "In opdracht van Agrarisch Collectief Noord-Holland Zuid gaan we in de wintermaanden die perceeltjes monitoren op mezen en andere vogels. Daar doe ik graag aan mee!" "Het doet me goed, het is goed voor mijn gezondheid, voor mijn hele welzijn. Want wat is het niet alleen leuk om in het voorjaar, bij de nestbescherming of de weidevogelmonitoring, over die weilanden te lopen en allerlei nesten te zoeken en te vinden. Je legt daarbij flinke afstanden af, maar dat maakt niet uit, het is heerlijk!" En nu coördineert zij de catering. Al vele jaren doet Joke samen met nog wat leden de catering en alles wat er rond vergaderingen en andere bijeenkomsten van de VWG te regelen valt. "Het is belangrijk dat iedereen zich welkom voelt, dat er een kopje koffie of thee met iets lekkers erbij is. Dat is belangrijk om een vereniging bij elkaar te houden. Als het niet gezellig is, dan komen mensen niet graag. "Lief en leed" doe ik ook: als het nodig is, dan zorg ik dat de vereniging passend reageert op gebeurtenissen in het leven van leden."

Alles voor onze vogels

Uiteraard heeft Joke in al die jaren een duidelijke mening ontwikkeld over wat de VWG moet doen, nu en in de toekomst. Bescherming staat voorop. De nieuwe slagzin is niet voor niets: "Wat hebben de vogels eraan?" We moeten steeds goed blijven nadenken: waar zijn we mee bezig en doen we het wel goed als Vogelwerkgroep? Er is nu gelukkig een coördinator die zich speciaal bezighoudt met onderzoek en bescherming. Dat is de hoofdtaak van de werkgroep. We moeten ons geld goed besteden. De twintig euro lidmaatschapsgeld, wat kunnen we daar allemaal mee doen voor de vogels?

We mogen nog kritischer kijken naar hoe we dat besteden." Voor de toekomst vindt Joke het vooral belangrijk om nog meer leden te enthousiasmeren voor bescherming. "Ga actief meedoen met inventariseren of tellen. Zodat als bijvoorbeeld een gemeente vraagt om een stuk land te inventariseren (omdat ze overwegen er huizen te gaan bouwen), dat we daar dan ook genoeg mensen voor hebben. Inventariseren kun je niet zomaar. Inventariseren kun je leren. Loop mee met mensen, ga wat actiever meedoen met wat dan ook!"

Net zo doen als Joke dus, daar komt het op neer. Als erlid rust ze zeker niet op haar lauweren. "Ik maak dikwijls propaganda voor de Vogelwerkgroep. Ik doe dat graag, de Vogelwerkgroep is, zeg maar, helemaal mijn ding! Ik zit nooit stil, ik werk alweer naar het 60-jarig jubileum van de VWG toe!"

Vorbereidingen achter de schermen vlak voor de uitreiking van de Gouden Lepelaar, 6 juli 2023 (Links Annemiek Bieshaar, de vrouw van Gert Bieshaar die kijkt hoe de fototaart is geworden)

Tapuit, 8 september 2019, Texel | Maarten Buijs

Tapuit, 13 september 2019, Balgzand | Maarten Buijs

De Tapuit

Oenanthe oenanthe

Paul Keuning

De kijker richten op soorten waarmee het bergafwaarts gaat levert over het algemeen geen opwekkend verhaal op. Feiten uit de Vogelatlas van Sovon maken je duidelijk dat het verhaal van de Tapuit hierop geen uitzondering is. Sinds de eerste broedvogelatlas in 1979 is het aantal bezette vijf-kilometer blokken met 83 procent teruggelopen en het aantal broedparen is gedaald met 90 procent, een daling van ruim tweeduizend toen naar nu ruim tweehonderd broedgevallen.

Het uiterlijk van de Tapuit

Op zijn stevige, donkergekleurde onderstel observeert de Tapuit bijna rechtopstaand zijn omgeving. Opvallend is zijn zwarte masker rond de ogen en de witte stuit. Buiten het broedseizoen is het mannetje beige met donkerbruine rug en vaalgrijze veren. Het vrouwtje is lichtbeige met donkere dekveren. Opvallend bij beide geslachten is de wit-zwarte korte staart, die je ziet bij het opvliegen. Bij verstoring vliegt de Tapuit herhaaldelijk een stukje verder. In 'Vogelgids van Europa' krijgt de Tapuit vooralsnog het etiket niet bedreigd. En dat terwijl ook in de ons omringende landen Duitsland en België een achteruitgang gemeld wordt van zeker 80%. Deze insecteneter, bewoner van duinen, hooggelegen heidevelden, weiden en kwelders, stuit in onze omgeving op een aantal onoverkomelijke barrières.

Waarom gaat het niet goed met de Tapuit?

Nummer één is het feit dat de Tapuit voornamelijk insecten op het menu heeft staan. En we weten hoe drastisch de achteruitgang van insecten is. De tweede oorzaak voor de afname van de populatie is predatie. De vos, de marter en de hermelijn zijn gek op eieren en jonge vogels van de Tapuit. Het nest ligt makkelijk bereikbaar op de grond, zo mogelijk in een holte. Oorzaak nummer drie is de afname van het aantal konijnen in ons land, waardoor het duingebied aan het veruigen is. Er zijn daar bijna geen konijnenholen meer, plekken waar

de Tapuit graag in broedt. Daarbij missen we door minder konijnen, de door hen begraasde veldjes die voor tapuiten aantrekkelijk zijn. De vierde factor is de geringe mobiliteit van de restpopulatie. Er is nauwelijks uitwisseling tussen de schaars voorkomende tapuiten-territoria. Geen onderling contact betekent ook geen nieuwe aanwas. In ons werkgebied was de Tapuit tot de jaren 70 een sporadisch broedende vogel in graslandgebieden. Dat hij op de hei broedde, daarvoor moet je echt een eeuw teruggaan. Als doortrekker staan in het voorjaar aantallen van drie tot vierhonderd exemplaren vermeld in 'Vogels tussen Vecht en Eem'.

Wie, o wie schrijft het succesvolle beheersplan waarmee de neerwaartse spiraal van de Tapuit doorbroken wordt?

Eerlijk gezegd zien Vogelbescherming Nederland en Sovon ook nog geen licht aan de horizon. Het is inderdaad niet opwekkend: we weten drommels goed hoe we verantwoord en gezond met onze natuurlijke en agrarische omgeving om moeten gaan. Maar zolang natuurorganisaties en groen-willende partijen niet op landelijk niveau aan de knoppen draaien, trekken onze insecteneters aan het kortste eind. Het is even niet anders, niet elk verhaal kan op korte termijn eindigen in een successtory. Maar de natuur is geduldig en veerkrachtig. De natuur heeft een langere adem dan onze wispelturige samenleving. Lang leve de Tapuit.

*Tapuit (man), 19 mei 2021
Verdronken land van Saeftinghe
Maarten Buijs*

Bronnen:

- Jonkers, D.A. e.a. (1987). Vogels tussen Vecht en Eem. Vogelwerkgroep Het Gooi en omstreken.
- Svensson, L. (2021). ANWB Vogelgids van Europa. Kosmos uitgevers, Utrecht/Antwerpen.
- Sovon. (2018). Vogelatlas van Nederland. Kosmos uitgevers, Utrecht/Antwerpen.
- Gooi & Eemlander 17-11-2021. Interview A. Aerts, Natuurmonumenten.

Grote Zee-eend (man) tussen de Kuifeenden, 9 januari 2015, Gooimeer | Maarten Bujs

Mannetje Wilde eend met kikker, 29 december 2016 | Thom van Ooijen

Column

HOOGVLIEGERS EN LAAGBLIJVERS

Omdat het zo hoort

Carel de Vink

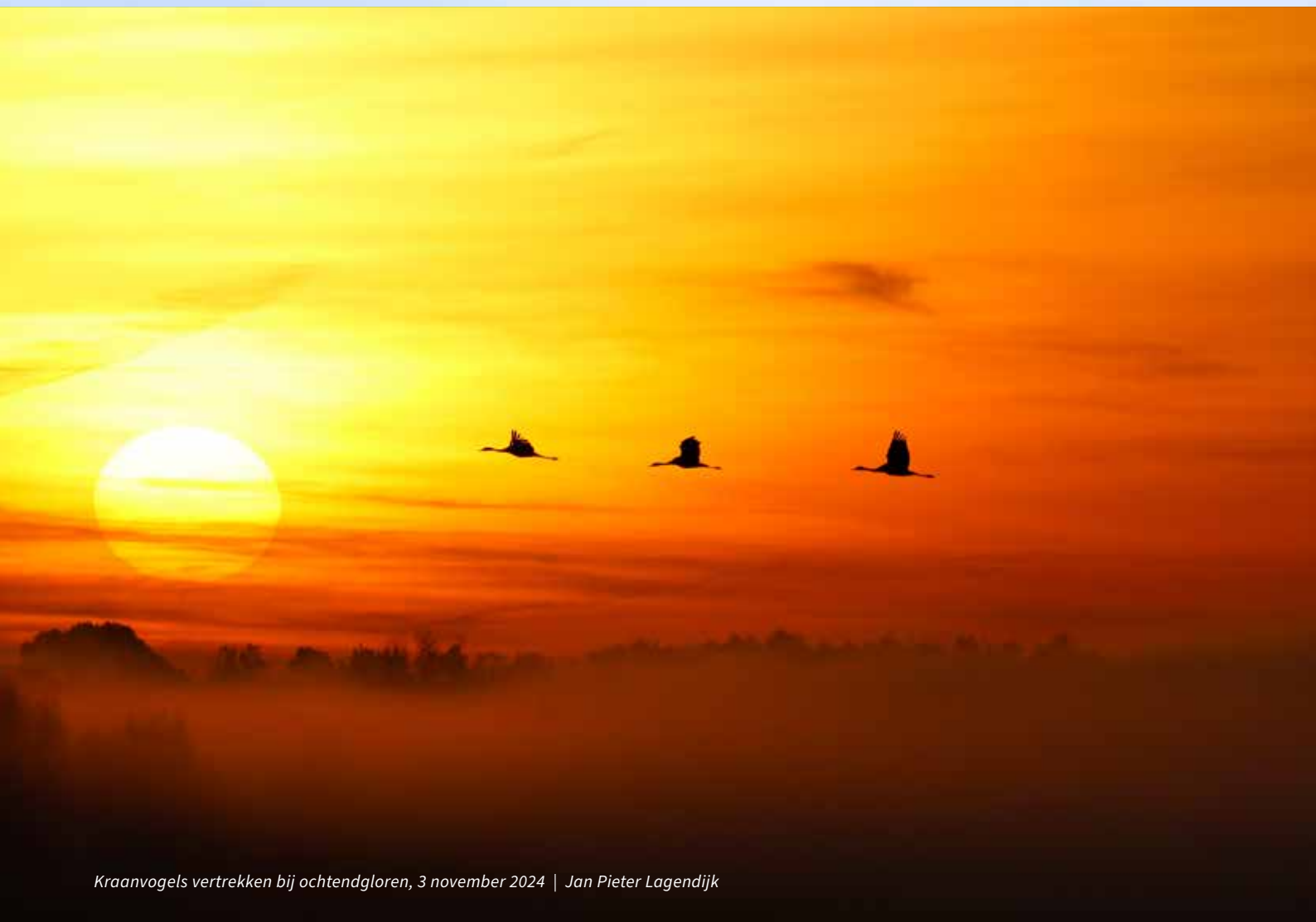
Het heerlijke van onze hobby is dat vogels zich lang niet altijd houden aan 'hoe het hoort'. Als kind moest ik leren om netjes met twee woorden te spreken. En dan niet 'ja hoor', maar 'ja meneer' en 'nee mevrouw'. En 'hè?' heette in fatsoenlijk Nederlands 'wat zegt u?' Vogels hebben maling aan voorschriften. Dat zie ik terug bij een dwaalgast. Wat brengt een Amerikaanse soort ertoe om de grote plas over te steken om bij ons zijn kostje bijeen te scharrelen. Hoe komt het dat een Aziatisch beestje hierheen vliegt om hier te overwinteren. Dat maakte dat ik – net als heel veel anderen – vijf euro neertelde om vanuit een huiskamer de Roodkeelnachtegaal te bewonderen. Drie rijen dik voor het raam, kinderen vooraan, lange lijzen – staand – achter. Na een korte waarneming plaatsmaken voor de volgende horde. Meer een sociologisch interessante ervaring dan een ornithologisch fenomeen. Buiten stonden wanbetalers over de schutting

te turen om het fraaie vogeltje in beeld te krijgen. Verdwaald en bewonderd. In vogelaars zit iets dergelijks. Die behoefte om je vrij te voelen door je ergens op te houden waar anderen niet zo gauw komen. Dus laten we ons vrijwillig belagen door knutten om vanuit een kijkhut de Grote Karekiet te bespioneren. Lopen we – in plaats van ons nog eens heerlijk om te draaien in bed – in de vroege ochtenduren over zompige dijkjes in de hoop een Roerdomp te zien. Om daar later over te kunnen vertellen en zo – naast veel onbegrip van de naaste familieleden – enige waardering te oogsten bij gelijkgestemden. Vogels kunnen je verrassen met ongebruikelijke waarnemingen. Een vogelaar in Amsterdam werd verrast door een Vale Gierwaluw in zijn huiskamer. Hoe krijgt een zeldzame vogel het voor elkaar om uitgerekend bij een kenner binnen te vliegen? Bij mij is nooit iets zeldzamer komen aanvliegen

dan een slecht zingende zangkanarie. Ik houd voor mijzelf per soort bij wat ik aan ongebruikelijke gedragingen zie. Er zijn soorten bij wie alles braaf langs het liniaaltje gebeurt. Maar er zijn soms individuen die het onverwacht bont maken. Zoals die Wilde Eend die een kikker opvreet. Een Merel die in de herfst begint te nestelen. Zomaar een Klapekster in een woonwijk. En wat te denken van een Grote Zee-eend in een slootje aan de rand van Bilthoven, mijlenver van een grote – al dan niet zoute - watervlakte. Onopgevoed exemplaar dat niet eens weet 'hoe het moet'! Ik meldde de waarneming samen met die van een Europese Kanarie op Schiermonnikoog. Het aangeschreven vogeltijdschrift publiceerde beide waarnemingen: Grote Zee-eend op 'Schier' en Europese Kanarie bij Bilthoven. Netjes aangepast, helemaal zoals je ze mag verwachten. Hoewel... hoe komt een Europese Kanarie in een boerenslootje terecht?

Een groep Kraanvogels, 2 november 2024 | Jaap Bikker

Kraanvogels vertrekken bij ochtendgloren, 3 november 2024 | Jan Pieter Lagendijk

Kraanvogel in vlucht, 2 november 2024 | Jaap van de Kamp

*Op de uitkijk bij Rehdener Moor;
's morgens om half zeven,
2 november 2024 | Rob Prinzen*

Excursie naar Diepholz

Rob Prinzen

Van 1-3 november vond het VWG-weekend Diepholz in Noord-Duitsland plaats. Met veertig deelnemers was de belangstelling groot. Doel van de reis was het bekijken van de Kraanvogels, die zich vanuit de veengebieden en onbegaanbare moerassen van Scandinavië in Noord-Duitsland verzamelen. Na een korte stop beginnen ze daar aan de grote reis richting het zuiden van Europa.

We werden ingedeeld in vier groepen die niet allemaal dezelfde locaties bezochten. Ik beschrijf een paar van de uitstapjes die ik met onze groep heb gedaan. Op zaterdagochtend gingen we om zes uur naar een rustig landweggetje vlakbij de Rehdener Moor; een van de hoogveengebieden waar de Kraanvogels zijn. Het was machtig mooi om daar in het donker aan te komen. Je hoorde de Kraanvogels en ganzen al zachtjes. Gaandeweg nam het geluid toe en op een zeker moment was er een explosie van vogelgeluiden. Alsof er een sneltrein voorbijkomt. Tegelijkertijd zag je grote groepen Kraanvogels en Kolganzen over de bomen wegvliegen.

Dit weekend waren de omstandigheden zeer gunstig voor de trek naar het zuiden. Helder weer met zachte noordoostenwind in de rug. Een uurtje later bleek de trek van de Kraanvogels bij het hotel goed te zien. Dit bleek een plek met gunstige thermiek waarin enorme groepen van soms honderden vogels in cirkels vliegen om hoogte te winnen om dan in een grote V-vorm naar het zuiden weg te trekken. In een uur tijd werden 12.000 Kraanvogels geteld.

Kijkhut

Hoogtepunt van de reis was voor mij het bezoek op zondagochtend aan de Uchter Moor. Dit was 50 minuten rijden

vanaf het hotel. Vanuit de kijkhut had je prachtig uitzicht over een meertje, waarin duizenden Kraanvogels en Kolganzen stonden. De nacht was helder geweest waardoor de grasvelden bevroren waren en er een dunne laag mist boven de grond hing. De opkomende zon toverde de lucht oranje-rood en dat was het sein voor veel vogels om weg te vliegen. Een fantastisch gezicht dat verrijkt werd met het continue geroep van de Kraanvogels. In een uur tijd vertrokken vele vogels, terwijl het licht en de mist het landschap steeds een andere sfeer gaven. Als fotograaf weet je soms niet waar je moet kijken. Een prachtige afsluiting van een mooi weekend.

Uitzicht vanuit de Kijkhut Uchter Moor, 3 november 2024 | Rob Prinzen

Geachte redactie,

Hierbij mijn ingezonden brief, een reactie op het artikel van Hugo Weenen en Rob Prinzen 'Goede foto's essentieel voor effectieve communicatie.' (Dit stond in De Korhaan nr. 2 van 2024; Red.) De auteurs zijn van mening dat fotografen en hun foto's een belangrijke en onmisbare rol in onze vereniging moeten spelen. Ik verschil daarin van mening met hen en zet dat hieronder uiteen.

Het artikel begint met de zin: "Foto's zijn een essentieel onderdeel van goede communicatie." Dat is natuurlijk geen juiste uitspraak. Foto's of andere beelden kunnen een onderdeel vormen van communicatie, maar hoeven dat niet te zijn. Communicatie (ook communicatie over vogels) kan in veel gevallen prima plaatsvinden zonder foto's. Kijk alleen al naar alle wetenschappelijke artikelen (ook een vorm van communicatie over vogels); vaak tekst met eventueel tabellen en grafieken en soms een foto van een vogel, maar de inhoud is helemaal helder.

Nu bedoelen de auteurs waarschijnlijk vooral artikelen in De Korhaan en natuurlijk is het leuk en prettig voor de lezer als daar illustraties bij staan. In sommige artikelen zijn die foto's ook essentieel. Neem bijvoorbeeld het artikel van Maarten Buijs 'Een bijzondere Huismus in Eemnes' in dezelfde De Korhaan. In dit relaas over een halfzijdig Huismus zijn de foto's geen bijzaak maar hoofdzaak: ze tonen aan wat er met het kleed en de genetische bouw van de betreffende Huismus aan de hand is (bilateraal gynandromorfisme). Kijk ik in diezelfde De Korhaan naar de rubriek Vogeltreffers 'De beste foto's van 2023', dan zie ik een serie foto's die mij niets nieuws of biologisch interessants laten zien (dit met alle respect voor de fotografen). Het zijn foto's zoals er al duizenden zijn gemaakt en elke dag weer gemaakt worden. Natuurlijk zijn de betreffende fotografen er blij mee en zullen veel lezers de foto's mooi vinden, maar dragen ze bij aan de doelstellingen van onze vereniging? Nog meer geldt dat (voor mij) voor foto's

van vogels gemaakt op buitenlandreizen, die een steeds groter aandeel in De Korhaan lijken te hebben. Passen die foto's bij onze doelstellingen? Bijkomend effect van deze laatste foto's kan zijn dat lezers gestimuleerd worden zelf ook zo'n verre reis te maken terwijl we in tijden van klimaatverandering/biodiversiteitsverlies dat misschien juist niet zouden moeten doen.

Natuurlijk kunnen foto's een rol spelen bij het bestuderen of beschermen van vogels en hun leefgebieden. Dat betekent in de praktijk meestal dat de fotograaf met een gericht doel op pad gaat foto's te maken om iets specifiek van vogels vast te leggen. Dus niet als doel de mooiste portretfoto, maar foto's als onderdeel van onderzoek (bijvoorbeeld de leeftijd of sekse van broedvogels, of wat eten Ooievaars, of in welke vegetatie wordt gefoerageerd en in welke niet? etc.) Dat betekent ook dat de fotograaf niet stopt voor zo'n vraag is beantwoord. Onderzoek vraagt meestal een groot uithoudings- en doorzettingsvermogen. En ecologisch relevante foto's hoeven helemaal geen mooie foto's te zijn. De auteurs pleiten voor nog mooiere foto's, maar ik vraag me af of De Korhaan niet te veel een glossy is geworden met veel en vooral ook grote foto's.

De auteurs besluiten met de opmerking dat goede foto's een bijdrage aan de uitstraling van de vereniging naar buiten leveren als geloofwaardige partner. Wishful thinking: geloofwaardige partner tonen we ons vooral door ter zake kundig te zijn. Dat zijn we of worden we door goed onderzoek te doen, literatuur te lezen en ons door andere deskundigen te laten voorlichten; niet door een mooie foto.

Tot slot ben ik geschrokken van de dwingende toon van het artikel. "Goede communicatie over vogels is belangrijk om vogelambassadeurs te creëren en de werkgroep fotografie van de Vogelwerkgroep kan en moet daarin een belangrijke rol vervullen." Het geeft me de indruk dat de fotografiewerkgroep een te grote rol voor zichzelf probeert op te eisen binnen onze vereniging.

Naschrift van de redactie

De brief van Hanneke Sevink kwam net te laat binnen voor het herfstnummer van De Korhaan en kan daarom nu pas worden geplaatst. De brief sluit aan bij een aantal reacties die de redactie heeft gekregen op de laatste twee nummers van De Korhaan met betrekking tot de hoeveelheid en grootte van de geplaatste foto's.

Communicatie zonder foto's is ongetwijfeld goed mogelijk, maar wel een stuk saaier. De Korhaan is geen wetenschappelijk tijdschrift dat mensen vanuit hun beroep wel moeten lezen. Het zal voor veel mensen een van de vele tijdschriften zijn die ze onder ogen krijgen. Een mooie opmaak en goede foto's maken het aantrekkelijk om het op te pakken en in te zien en dan hopelijk ook nog een paar artikelen te lezen.

Daarnaast is De Korhaan ook een visitekaartje van onze vereniging. Veel mensen die het blad voor het eerst zien zijn verbaasd dat dit mooie tijdschrift een 'gewoon' verenigingsblad is en dat geeft een goede uitstraling naar onze Vogelwerkgroep. De redactie is daarom blij met de samenwerking met de Werkgroep Fotografie die in belangrijke mate bijdraagt aan de uitstraling van het blad.

De opmerkingen over de (vele) foto's in de laatste nummers hebben overigens ook tot acties geleid. De redactie kwam tot de ontdekking dat er nergens iets is vastgelegd over de inhoud van De Korhaan. Natuurlijk is het een verenigingsblad, maar wat betekent dat? In overleg met het bestuur is besloten een redactiestatuut op te stellen, waarin in elk geval iets wordt gezegd over de rol, de omvang en de inhoud van De Korhaan. Daarover hopen wij binnen een paar maanden meer te kunnen vertellen.

Ruud Overdijk

Vogeltreffers

In dit winternummer een aantal winterse foto's.
Mooi om te zien hoe deze vogels zich redden als er sneeuw of ijs ligt.

Voor meer informatie kan je een mail sturen naar: fotografie@vwggooi.nl

Putter, 16 januari 2024, Blaricum | Hugo Weenen

Als er sneeuw ligt komen er meer vogels naar de bebouwde kom en in je tuin.
Putters komen elk jaar in de loop van de winter op de kaardenbollen en teunisbloemen af.

IJseend (man), maart 2024, IJsland | Kees Maring

De foto is gemaakt in de haven van Husavik in Noord-IJsland in maart van dit jaar.
De haven was ijsvrij en veel IJseenden en ook Eiders maakten hiervan dankbaar gebruik.

Pimpelmees, hut in Lichtenberg 21 januari 2022 | Yvette Kusters

De hele ochtend lag er een dun laagje ijs op de vijver en er was mooi zacht licht.

Deze pimpelmees vond het ijs en zijn weerspiegeling er in erg interessant, bewonderde zichzelf en bleef maar pikken in het ijs.

Middelste Zaagbek (man), 17 februari 2024, Tiengemeten | Etienne Kennis

Op een frisse februarimorgen vertrokken wij voor een foto-excursie van de fotowerkgroep naar het eiland Tiengemeten.

Het eiland dat 15 jaar geleden is teruggegeven aan de natuur, staat symbool voor herstellende natuur en een rijk vogelleven. Ons doel was om deze ontwikkelingen te bekijken en het effect op het vogelleven vast te leggen. Na een aantal uren te hebben gelopen en het zien van vele soorten watervogels, zangvogels en ganzen, die op het eiland een veilig thuis hebben gevonden, genoten wij van een lunch bij de herberg Tiengemeten. Na onze lunch zagen we een Middelste Zaagbek een krab voor de lunch voorbereiden. De bijgaande foto laat het moment zien waarop na de voorbewerking van de krab, deze in uitgerekte positie wordt doorgeslikt. De wilde kruin en het prachtige rode oog tekenen deze mooie watervogel die zich niet altijd even gemakkelijk laat fotograferen. Een leerzame dag die laat zien hoe teruggegeven landbouwgrond zich weer tot natuur heeft hersteld.

Roerdomp, 4 januari 2011, Almere | Bertus van de Brink

Ik kreeg een tip dat er op de Buitenvaart in Almere regelmatig Roerdompen zaten, omdat daar nog veel open water was. Na enig speurwerk ontdekte ik langs het Hugo de Vriespad een Roerdomp die zich goed liet benaderen zodat ik een aantal mooie foto's kon maken.

Roodborst, 21 januari 2021, Eempolder | Bianca de Vries

Het was een heel zonnige dag en het vroom behoorlijk. Het was windstil en er waren weinig vogels. Ineens kwam aan de Noord Ervenweg dit leuke Roodborstje op een hekpaal zitten. Hij viel met zijn rode borst meteen op tegen de pasteltinten van het bevroren gras.

Pestvogel (man), 10 december 2023; Houten | Marga van Leeuwen

De Pestvogel is een nieuwe soort voor mij. Wat een prachtvogel! Ze zaten aan de rand van een woonwijk in Houten aan het begin van het Kooikerspark. De bessen waren onweerstaanbaar voor de Pestvogels, ze hebben er drie maanden lang van gesmuld!

Wintertaling (man), 15 december 2022, Gooimeer | Bertus van de Brink

Aan het Gooimeer bij de Zomerkade in Huizen liet de Wintertaling zich al enkele dagen bewonderen langs de rietstrook en op het ijs.

Wijnhoven, Hay. 2024.
De houtduif.
Uitgeverij Atlas Contact,
Amsterdam /Antwerpen.
ISBN 978 90 450 5087 4
Gebonden. 207 pagina's.
Prijs: € 23,99.

Moss, Stephen. 2024.
De uil.
Uitgeverij Ambo/Anthos,
Amsterdam.
Gebonden.
ISBN 978 90 26368165.
26 pagina's.
Prijs € 26,99

De Houtduif

Wijnhoven, Hay

besproken door Dick A. Jonkers

De auteur, van huis uit entomoloog, zet met deze monografie (na die over de Merel) een tweede soort op zijn conto bij dezelfde uitgever in de succesvolle reeks over vogelsoorten. Wie kent de Houtduif niet. Het is de grootste en meest algemene duif van ons land, die in de top tien staat van de Nederlandse broedvogels. Lang niet iedereen is gecharmeerd van deze schommelende dikkont, die auto's en ook wel de ramen van huizen en andere plekken besmeurt. Akkerbouwers zijn al helemaal niet over hem te spreken door de schade die hij toebrengt aan gewassen. In de stedelijke agglomeraties worden Houtduiven 'vliegende ratten' genoemd. In Engeland is het een plaagsoort. Aan andere kant wordt ook

verbondenheid tussen mens en vogels gememoreerd, zoals die er is in de vorm van cultureel erfgoed. Bomen, Houtduiven en hun relatie komen aan de orde. Als onderzoeker heeft de auteur oog voor details en andere opmerkelijke zaken. Men komt terecht in de belevingswereld van de Houtduif en voelt door het inlevingsvermogen en de wijze waarop alles wordt verwoord de passie van de schrijver. Het geheel wordt verluchtigd door een zestiental in zwart-wit getekende schetsen met bijzonderheden.

De Uil

Moss, Stephen

besproken door Dick A. Jonkers

Uilen zijn populaire vogels. Niet alleen bij vogelliefhebbers, die voor sommige soorten speciale werkgroepen hebben opgericht om er onderzoek aan te doen, maar ook bij het grote publiek. Door hun geheimzinnige nachtelijke leefwijze met daarbij ook de opvallende roep van een aantal soorten spreken zij velen aan. De geliefdheid uit zich ook door het aantal boeken dat over hen is verschenen. De nieuwste loot aan de stam in dit genre is 'De Uil'. Van zeven Europese uilensoorten worden de eerste ontmoetingen geschetst en is er speciale aandacht voor hun levenscyclus en ecologische informatie. Daarnaast is het vizier gericht op een aantal soorten dat tijdens wereldwijde tochten in beeld kwam. Citaten, gedichten

en uitspraken wisselen elkaar af. Bij elkaar genomen geeft deze vlot geschreven publicatie een goed beeld van uilen.

Het geheel is full colour geïllustreerd met prachtige prenten. In de bij elkaar geplaatste overzichtjes van elke soort staat basisinformatie met daarbij - heel handig - hoe de uil te vinden is.

Wat was interessant in de vogelbladen?

Samengevat door Paul Keuning

Is je belangstelling gewekt voor een van de hier aangestipte artikelen? Van veel natuurtijdschriften en vogelwerkgroepen kan je het hele artikel terug lezen via de site natuurtijdschriften.nl

Of stuur een mailtje naar pw.keuning@xs4all.nl, dan stuur ik het artikel naar je op.

De Gierzwaluw jrg. 62 (3) okt. 2024

VWG Amsterdam. Tussen IJburg en Muiden ligt achter de energiecentrale het schiereiland 'De Vijfhoek'. Honderd meter verder in het IJmeer ligt een eilandje. Officieel heet het daar 'de Baai van Ballast'. Daar broedde voor het tweede jaar op rij een Zeearendenpaar, die dit jaar één gezond jong op de wereld zette. In dit nummer een kort verslag van het ringen door A. v.d. Berg. Frank van Groen telde bij de slaapplaatstelling in het Oosterpark maar liefst 755 exemplaren van de Grote Alexanderparkiet, te herkennen aan de zwarte keelvlak. Taxonomie: een interessant verhaal van H. Leenaers over het verenkleeft van vogels.

De Grauwe Gans jrg. 40 (2) aug. 2024

Vogel- en Natuurwacht Flevoland. Ton Eggenhuizen ziet bij de tuinvogeltellingen van de afgelopen winter een opvallende toename van de Gaai. Ook de Appelvink werd regelmatig genoteerd. M. Babeliowsky stelde een tienjarig overzicht samen van vogeltellingen in de Oostvaardersplassen. De recente herinrichting van de waterhuishouding

aldaar heeft in het moerasgebied geleid tot een duidelijke afname van het aantal Grauwe Ganzen, wat gunstig is voor de rietkragen. Het aantal eenden, met name de Smient, de Wintertaling en de Kraakeend, is sterk toegenomen.

De Kruisbek jrg. 67 (4) sept. 2024

Vogelwacht Utrecht. Gert Blijleven ontdekte 21 april op de Hoogekampse Plas bij Groenekan een Kleine Topper. Henk Leenaers schrijft een treffend portret van de Raaf.

De Levende Natuur jrg. 125 (5)

Info over onderzoek, beheer en beleving van de natuur in Nederland en België. Roos Reinarts en Paul van Els: 'Stadse Merel profiteert van groen'. Onderzoek waarbij vele variabelen in kaart zijn gebracht, zoals omgevingsgeluid, kunstlicht, plaatselijke temperatuur, (spoor-)wegen, en natuurlijk begroeiing met bomen en struiken, wees uit dat struweelbroeder de Merel vooral baat heeft bij struiken en heggen.

Willy van Strien: 'Duinbeheerders -en Tapuiten- willen graag het konijn terug'. Floor Arts: 'Bescherming plevieren in de Zeeuwse Delta lijkt te werken'. Met een beschermkooi lukt het wonder boven wonder om Strand- en Bontbekplevieren, die broeden op de grens van land en zee, te beschermen tegen miljoenen strandgangers.

Vogels jrg. 44 (4) Herfst 2024

Vogelbescherming Nederland. Uiteraard staat ook dit nummer weer bol van de vertederend mooie vogelfoto's; kijk naar de schuine kopjes van twee jonge Slechtvalken!

Komend jaar bestaat VBN 125 jaar, hier al de vooraankondiging: het wordt geen feest dat met toeters en bellen gevierd zal worden. Met de dramatische teruggang van veel vogelsoorten, zeker in het agrarisch gebied, is er geen aanleiding om de slingers uit te hangen. Karsten Schipperheijn, de voorzitter van Vogelbescherming, zal samen met de afdeling communicatie campagne gaan voeren. Met meer financiële steun kunnen we de versnippering tegengaan die bij het huidige bewind dreigt. Kom op voor de vogels! In plaats van: 'Kijk eens, hoe mooi en lief'.

Nieuws van het beschermingsfront

Piet Spoorenberg

Brandganzen boven het Eemmeer, 29 april 2023 | Doortje van Dijk

In de vorige Korhaan heb ik beschreven hoe Onderzoek en Bescherming vorm kan krijgen. Met al onze tellingen en onderzoek hebben we een enorme schat aan gegevens en kennis over de stand van vogels in het Gooi. Ik heb aangegeven hier regelmatig verslag van te doen in De Korhaan.

In het kader is genoemd wat er de laatste maanden speelde op het beschermingsfront. In dit artikel zal ik ingaan op het verjagen van ganzen in de Eempolders.

Ganzen in de Eempolders

Zo'n 30 jaar geleden moesten we in de winter buiten ons werkgebied reizen om ganzen te zien. Het aantal ganzen in Nederland is vanaf die tijd tot ongeveer 2010 sterk toegenomen. De populaties winterganzen worden tijdens de watervogeltellingen van Sovon nauwkeurig geteld. Uit die tellingen blijkt dat tegenwoordig in de winter op het hoogtepunt ruim 2 miljoen ganzen in Nederland verblijven, iets minder dan in 2020. Gemiddeld gaat het in het winterhalfjaar om ongeveer 1 miljoen ganzen (zie grafiek).

De afgelopen 25 jaar ook in de Eempolders grote groepen ganzen te bewonderen. Onze eigen Eempoldertellingen leveren een goed beeld van de aantalsontwikkeling in de Westelijke Eempolders. Hierover staat elders in dit nummer een uitgebreide rapportage van Jan Mooij.

Wat speelde er afgelopen tijd aan het beschermingsfront?

- Een redelijke tumultueuze inloopavond op 17 juli 2024 in Kortenhoeve over het plan voor Natuurontwikkeling in Kortenhoeve Oost.
- Een conflict tussen onze roofvogelbeschermers en het Goois Natuurreservaat (GNR) over de effecten van boswerkzaamheden op de aanwezige roofvogels.
- Bijeenkomst op 1 oktober over plannen in het Eemmeer voor het aanpassen van de Toegangsbeperkende Besluiten (TBB).
- Inloopavond over inrichtingsmaatregelen in het Eemmeer voor het realiseren van betere waterkwaliteit (Kader Richtlijn Water).
- De betrokkenheid van onze vogelwerkgroep bij de inventarisatie ten behoeve van het Soortenmanagement Plan van de gemeente Laren - Blaricum.
- De opstart van een Klankbordgroep Vergroening Gemeente Huizen.
- De verkennende gesprekken met GNR en Natuurmonumenten Eemland over de mogelijke rol van onze vogelwerkgroep voor een betere bescherming van de vogels en hun leefgebieden.

Laat het mij weten, als er onderwerpen zijn, die naar jouw idee aandacht vragen? Dan kunnen we in overleg nagaan hoe we hier als vogelwerkgroep effectief aandacht aan kunnen geven.

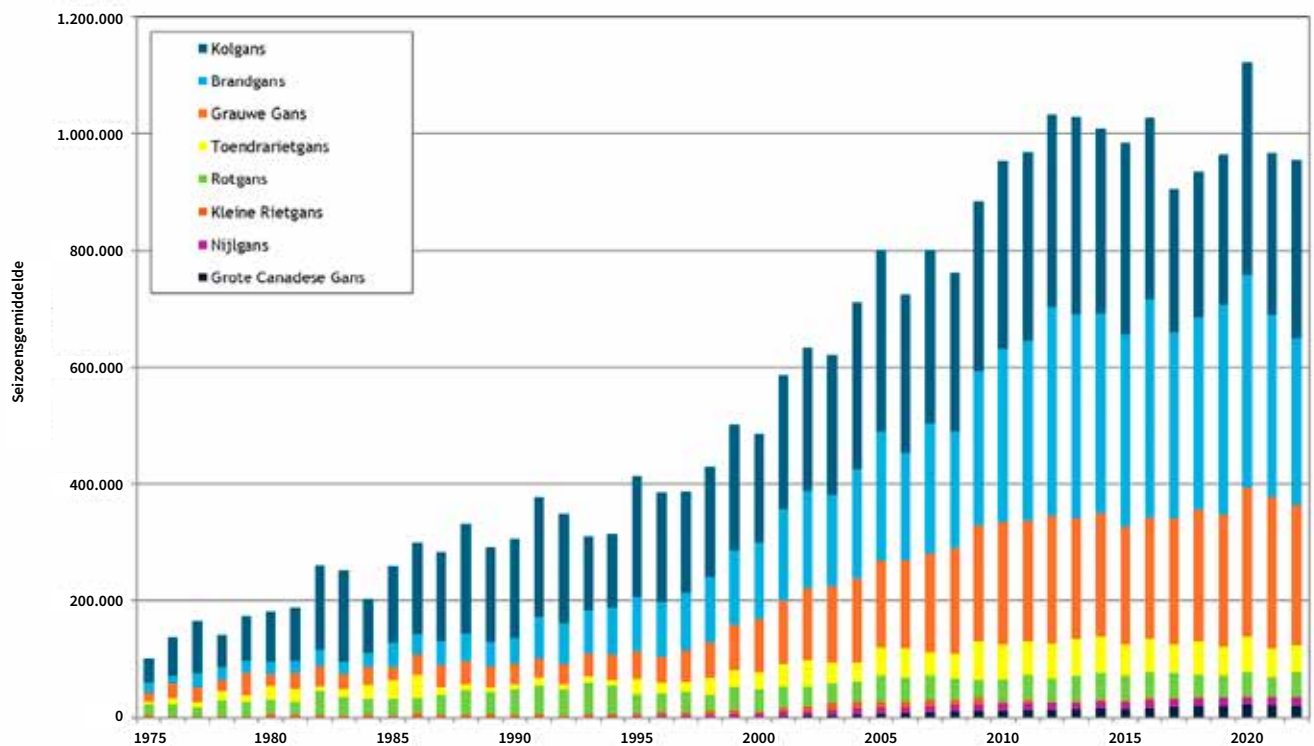
Mail: piet.spoorenberg@gmail.com

Mobiel: 06 - 2617 4280

Schade door ganzen

Als vogelaars genieten wij van dit grote aantal boeiende ganzen. Maar ze veroorzaken ook schade aan gewassen. Boeren in de Eempolders mogen ganzen van hun percelen verjagen. Deze ganzen vliegen dan weer naar een ander perceel in de buurt. En als er schade optreedt, dan wordt deze vergoed door de

provincie. De schade wordt bepaald door de hoeveelheid verloren grasopbrengst en de prijs van het voer. De uitbetaalde vergoedingen in de provincie Utrecht zijn vanaf 2019 tot 2023 verdubbeld (mede door de sterk gestegen voerprijzen). In de provincie Utrecht ging het in 2023 in grasland om een schadebedrag van € 3,5 miljoen, waarvan de Grauwe Gans

Abbeelding 1: Ontwikkeling aantal ganzen in het winterhalfjaar, weergegeven met de gemiddelde aantallen over alle tellingen (niet per se op hetzelfde moment aanwezig). Bron: Netwerk Ecologische Monitoring, Sovon/CBS.

€ 2,4 miljoen voor haar rekening nam en Brandgans, Kolgans en Knobbelzwaan gezamenlijk de overige € 1,1 miljoen (Bron: BIJ12). Let wel, dit is voor de hele provincie Utrecht. Voor alleen de Eempolders (behorend tot de provincie Utrecht) gaat het om ca. € 500.000 per jaar.

De ‘pilot’ verjagen van ganzen

In opdracht van de provincie Utrecht had de Fauna Beheer Eenheid (FBE) Utrecht bedacht om (als ‘pilot’) de ganzen met een gecoördineerde actie uit de Eempolders te verjagen. Dat deze ganzen dan waarschijnlijk weer in een ander gebied of andere provincie schade veroorzaken lijkt daarbij kennelijk geen onderdeel van de afweging. In 2023 werd gestart met een gecoördineerde actie met behulp van lasers en drones. Inzet was alleen de ganzen te verjagen. Om de weidevogels in het gebied niet te verstoren, is in het voorjaar tijdig gestopt met verjagen. In 2024 is de actie herhaald, maar werden tot veler verrassing ook knalapparaten en andere audiovisuele afschrikkers (‘scary-men’) ingezet.

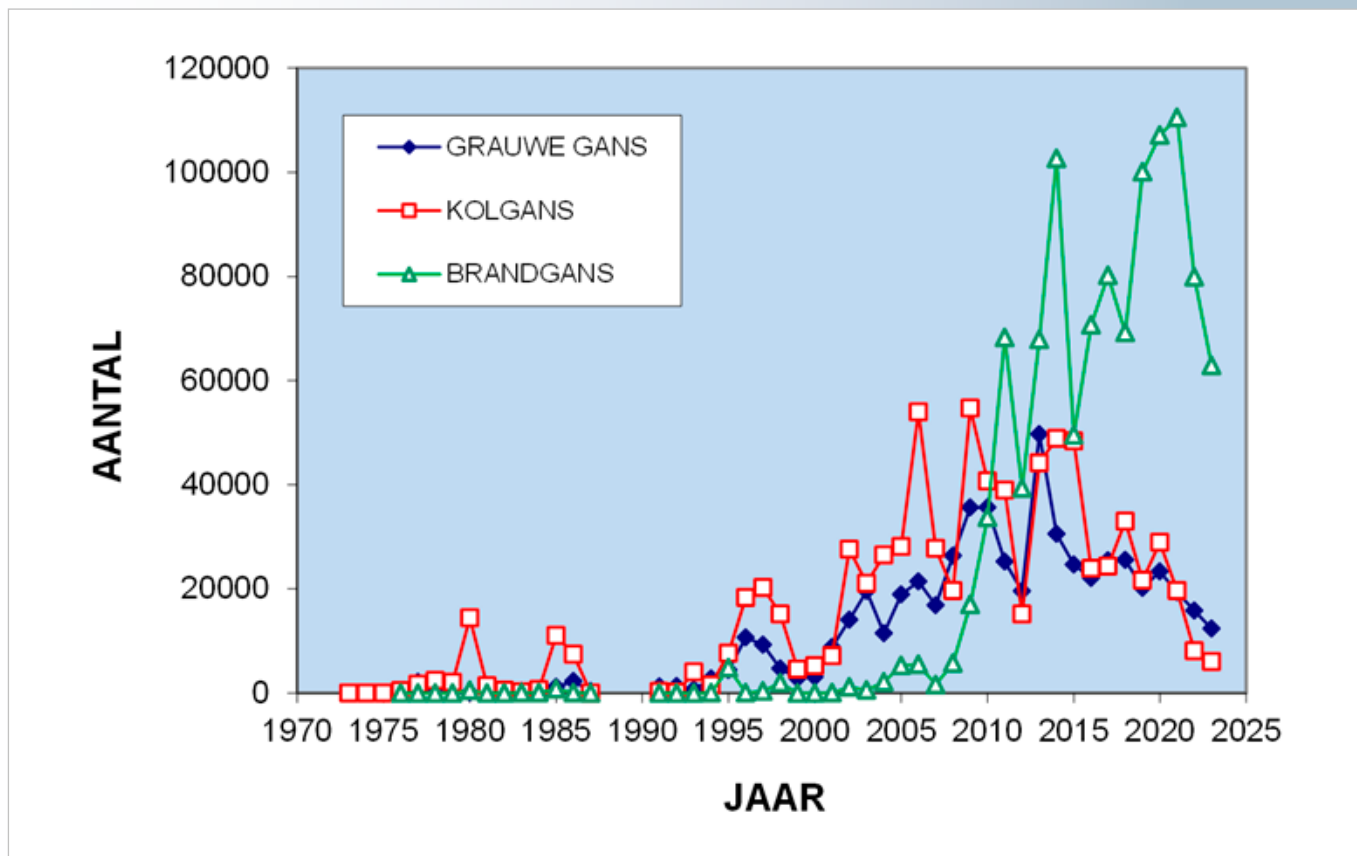
Vogelwerkgroep komt in actie

Bij de boeren, de weidevogelbeschermers, de vogelaars en onze Vogelwerkgroep heeft dit tot veel ‘vraagtekens’ en ‘onvrede’ geleid. De amateuristische aanpak van de slecht geïnstrueerde vrijwilligers, het ontbreken van begeleidende monitoring, en het gebrek aan communicatie naar de boeren en de Vogelwerkgroep gaven veel wrevel. Ook waren er signalen dat deze onrust de terugkerende weidevogels verjaagde. Redenen genoeg voor onze Vogelwerkgroep om hierover dit najaar een gesprek te organiseren met Eempoldertellers, Natuurmonumenten Eemland, Agrarisch Collectief Eemland en de weidevogelbeschermers van de VWG.

In dit gesprek op 23 oktober kwam naar voren dat vooral de meer intensieve melkveehouders zich bijzonder storen aan de ganzen en de schade die ze veroorzaken. Voor hen volstaat de schadevergoeding niet. Zij vinden de tegemoetkoming in de schade onvoldoende. De veehouders met een minder intensieve bedrijfsvoering

ervaren dit probleem minder. Voor hen is de schade en de tegemoetkoming in de schade onderdeel van de bedrijfsvoering.

Natuurmonumenten deed in 2024 ook mee aan het verjaagproject. Deels omdat de ganzen de juiste ontwikkeling van het kruidenrijke grasland zou hinderen, en dat is mogelijk nadelig voor weidevogels. Maar ook uit solidariteit met de melkveehouders, die immers ook pachters zijn in het reservaat. Vanuit de Vogelwerkgroep is aangegeven dat de overwinterende ganzen juist ongemoeid zouden moeten blijven. We kunnen begrijpen dat melkveehouders die hier schade van hebben de ganzen willen verjagen. Maar wij zien niet in waarom de ganzen *overall* in de polder moeten worden verjaagd. Door het massale verjagen uit de Eempolders neemt daar wellicht de schade af, maar de ganzen zullen dan elders gaan grazen. Landelijk levert het naar verwachting niet minder schade op. Daarbij is het verjagen ook niet kosteloos. Ook veroorzaakt het massale verjagen veel onrust in de polders. Een belangrijk aandachtspunt hierbij is dat bij de

Afbeelding 2: Aantallen ganzen in de Westelijke Eempolders (Bron: Jan Mooij)

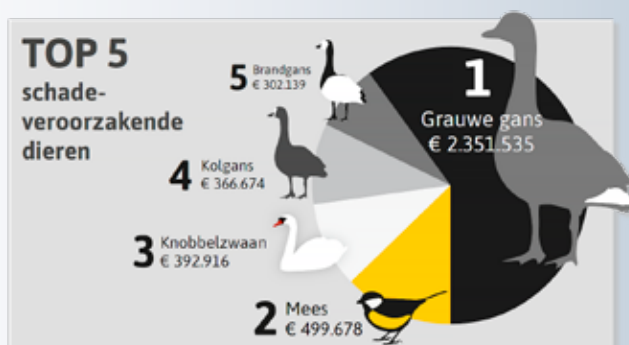
overgang naar het voorjaar ook de terugkerende weidevogels kunnen worden verstoord. Elders in deze Korhaan heeft Jan Mooij beschreven wat de effecten van het verjaagproject zijn voor de weidevogels.

Wordt er ook komend jaar verjaagd?

Het is nu nog niet duidelijk wat de plannen van de provincie en FBE Utrecht voor 2025 en verder zijn. De berichten zijn dat de 'pilot' in de Eempolders niet wordt voortgezet (mogelijk wel elders in de provincie). Er zullen nog gesprekken plaatsvinden vanuit de provincie met Agrarisch Collectief Eemland en met Natuurmonumenten. Wij hebben als Vogelwerkgroep aangegeven dat wij niet achter deze massale verjaagacties staan. En dat wij graag op de hoogte blijven van de ontwikkelingen en plannen. Natuurmonumenten heeft aangeboden om voor de Vogelwerkgroep een lezing over het beheer van het weidevogelreservaat

te verzorgen. Zo'n avond zou dan ook een goede gelegenheid zijn om ons als Vogelwerkgroep te verdiepen in dit vraagstuk.

Boven het natuurreservaat is dit niet toegestaan, maar op andere locaties is hier kennelijk formeel niets tegen te doen. Wel kan je de dronevlieger in de polder aanspreken en vragen zijn activiteiten te verplaatsen naar een locatie waar hij geen vogels verstoort. Bijvoorbeeld in Zuidpolder te Veen ten zuiden van Eemnes. Een andere optie is om dit te melden bij de omgevingsdienst RUD Utrecht van de provincie Utrecht. Dit is namelijk een overtreding omdat de Eempolders zijn aangewezen als stiltegebied.

Afbeelding 3: Uitgekeerde tegemoetkomingen in 2023 door de provincie Utrecht (Bron: BIJ12)

Commerciële dronevlieger in de Eempolder

Bij het gesprek op 23 oktober kwam ook de storende aanwezigheid van een drone-verkoper in de Eempolders ter sprake. Deze voert demonstratievluchten uit voor zijn klanten. We vinden het onwenselijk omdat dit kan leiden tot verstoring van de aanwezige vogels.

Overtredingen kunnen doorgegeven worden via de milieuklachtenlijn: 0800-0225510. Deze is 24 uur per dag, 7 dagen per week bereikbaar. Als er dan een toezichthouder beschikbaar is, kan deze ter plaatse gaan om verdere actie te ondernemen.

Kaart van het onderzochte gebied met de telgebieden Noord en Zuid. (Oostermeent viel buiten de verjaagacties van de 'pilot')

Gevolgen van het verjagen van ganzen in de Eempolders

Jan Mooij

Brandganzen, Eempolder 4 april 2020 | Rob Prinzen

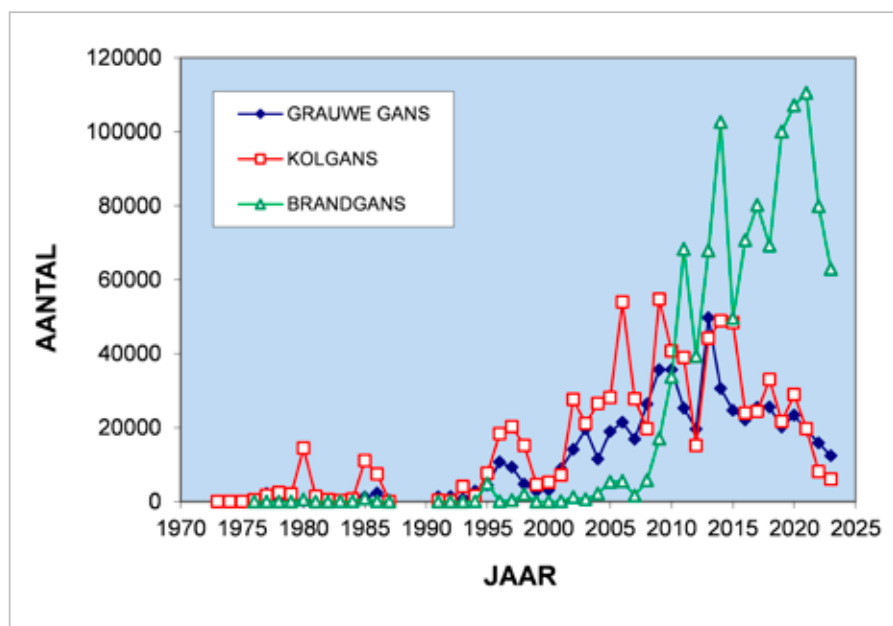
In de loop van deze eeuw is het aantal ganzen dat in de Eempolders overwintert sterk toegenomen. De ganzen komen af op het gras dat in de loop van de jaren steeds voedzamer is geworden. Dit gras wordt verbouwd door de boeren, die daar veel energie en geld in stoppen. Dat doen ze niet omdat ze van wilde ganzen houden. Het gras is uiteraard bedoeld voor hun koeien en schapen. Alles wat de ganzen eten is niet beschikbaar voor het vee en daardoor lijden de boeren schade. Een deel daarvan kan worden vergoed, maar dan moeten ze wel aantonen dat ze hun best hebben gedaan om de ganzen te verjagen. De laatste jaren lijken de aantallen ganzen in de winter te stabiliseren of zelfs af te nemen (figuur 1). Dit is ook een landelijke trend, maar in de Eempolders lijkt de afname relatief groter.

Verjaagacties

Omdat de schadevergoeding veel geld kost (voor de westelijke en oostelijke Eempolders samen wordt een bedrag van € 500.000 per jaar genoemd) heeft de provincie Utrecht in de Eempolders een proef ('pilot') opgestart om de ganzen te verjagen.

Hierbij worden de ganzen met drones, lasers en knalwerk zoveel mogelijk weggejaagd. In de winter van 2022-2023 gebeurde dit in de polders ten noorden van de A1 tussen de Wakkerendijk en Bunschoten, met uitzondering van de gebieden van Natuurmonumenten. In de winter 2023-2024 werden ook de gebieden

van Natuurmonumenten meegenomen. De argumentatie hiervoor was dat de ganzen door hun vraat de dekking voor de nesten van weidevogels zouden verminderen. Ook zou deze vraat de soortensamenstelling van de grasmat voor weidevogels minder aantrekkelijk maken.

Figuur 1. Totale aantallen in de telgebieden Noord en Zuid van de drie belangrijkste ganzen per jaar.

Het ligt voor de hand dat een dergelijke maatregel een behoorlijke invloed zal hebben op het aantal vogels in het betreffende gebied. Dit geldt niet alleen voor de ganzen. De maatregelen zullen ook andere soorten beïnvloeden, inclusief de weidevogels. De veranderingen van de aantallen vogels kunnen wij door onze tellingen natuurlijk behoorlijk nauwkeurig volgen. Voor de goede orde, als tellers in de Eempolder zijn wij op geen enkele manier bij de organisatie en uitvoering van deze verjaagactie betrokken geweest. Bij tellingen ontdekten wij pas wat er aan de hand was. De actie ging uit van de provincie Utrecht. Dit betekende dat er niet verjaagd werd in de door ons ook getelde Oostermeent (De Kampen), want die ligt in Noord-Holland.

De ganzen waar het hier om gaat zijn de Grauwe Gans, de Kolgans en de Brandgans. Andere soorten zoals de Canadese Gans, de Rietgans of de Nijlgans komen in de Eempolders tegenwoordig te weinig voor om veel schade te veroorzaken. Alle drie de belangrijke soorten zijn in deze eeuw in de westelijke Eempolders sterk toegenomen, maar het aantal Brandganzen lijkt de laatste jaren te stabiliseren. Het aantal Grauwe Ganzen en vooral Kolganzen nam al voor deze verjaagacties duidelijk af. (figuur 1) De gecoördineerde verjaagacties zijn in 2023 gestart op 17 januari en beëindigd op 1 april. In 2024 is er verjaagd van 8 januari tot 11 maart (gebied Natuurmonumenten) of tot 1 april (de rest). Naast deze gecoördineerde verjaagacties waren er ook individuele acties door boeren en jagers. Ook na 1 april zijn er zulke verjaagacties geweest. Deze acties vinden elk jaar plaats. Boeren zijn verplicht om te verjagen als ze in aanmerking willen komen voor schadevergoeding. Het is onduidelijk hoe intensief dit gebeurt. Het zou kunnen dat onder invloed van de georganiseerde acties ook deze vorm van verjagen in de betrokken jaren meer zijn voorgekomen. Een aanwijzing hiervoor is dat al voor het begin van de gecoördineerde verjaging de aantallen ganzen opvallend laag zijn.

Effect verjaging op aantal ganzen

Om te schatten of en hoeveel de verjaagacties de aantallen ganzen beïnvloeden, vergelijken we de aantallen in de winters 2022-2023 en 2023-2024

met de aantallen van de zes winters ervoor. Bedacht moet worden dat de aantallen van jaar op jaar behoorlijk kunnen verschillen, ook als er geen sprake is van verjaagacties. Omdat alleen in de laatste winter ook de terreinen van Natuurmonumenten (het reservaat) bij de verjaging zijn betrokken, worden de twee winters apart behandeld. We geven aparte resultaten voor de verschillende telgebieden (zie kaart pagina 26).

Figuur 2 geeft de resultaten voor telgebied Noord voor de Grauwe Gans. In beide winters liggen de aantallen meestal wat lager dan het gemiddelde. Rekening houdend met de normale variatie zijn alleen de aantallen van februari tot en met april echt lager dan gemiddeld. Er is geen duidelijk verschil tussen de eerste winter, toen er in het reservaat niet werd verjaagd en de tweede winter, toen dat wel gebeurde. Deze grafiek laat ook duidelijk zien hoe groot de variatie tussen de jaren is.

Halvering

In telgebied Zuid (figuur 3) zijn de effecten groter. Tot half december is er ongeveer een halvering ten opzichte van het gemiddelde. Daarna treedt in beide jaren rond half januari een toename op. Vervolgens storten de aantallen weer in waarbij er uiteindelijk nauwelijks meer Grauwe Ganzen aanwezig zijn. Het verjagen van de Grauwe Ganzen lijkt dus matig effectief. Grauwe Ganzen eten het liefst voedszaam gras. In het reservaat ligt minder nadruk op een goede grasopbrengst en daarom zien we daar waarschijnlijk minder Grauwe Ganzen. Dat verklaart waarom al dan niet verjagen in het reservaat bij deze soort weinig invloed heeft.

In figuur 4 zien we de resultaten voor de Kolgans in telgebied Noord. In de eerste winter gebeurt er tot januari niet zo veel. Daarna nemen de aantallen snel af. In de tweede winter zijn eerst de aantallen wat lager en vanaf februari zijn er nauwelijks nog Kolganzen aanwezig. Het verjagen in het reservaat heeft dus ook hier maar weinig invloed. In eerdere jaren waren waarschijnlijk verreweg de meeste Kolganzen buiten het reservaat aanwezig. In telgebied Zuid (figuur 5) zijn de resultaten van het verjagen in beide jaren ongeveer gelijk. De aantallen nemen tot

januari duidelijk af. Daarna zijn er bijna geen Kolganzen meer aanwezig. Het verjagen van de Kolganzen is vanaf januari duidelijk effectief in beide deelgebieden.

Figuur 6 geeft de resultaten voor de Brandgans in telgebied Noord. In het eerste jaar werd er niet verjaagd in het reservaat. De aantallen zijn vergelijkbaar met die in voorgaande jaren. In de tweede winter zijn de aantallen van januari tot half maart zeer laag. Daarna nemen ze opeens sterk toe en gaan uiteindelijk weer naar het gemiddelde niveau.

In Zuid (figuur 7) zijn de aantallen in beide winters veel lager dan normaal, maar in de tweede winter wel iets hoger dan in de eerste.

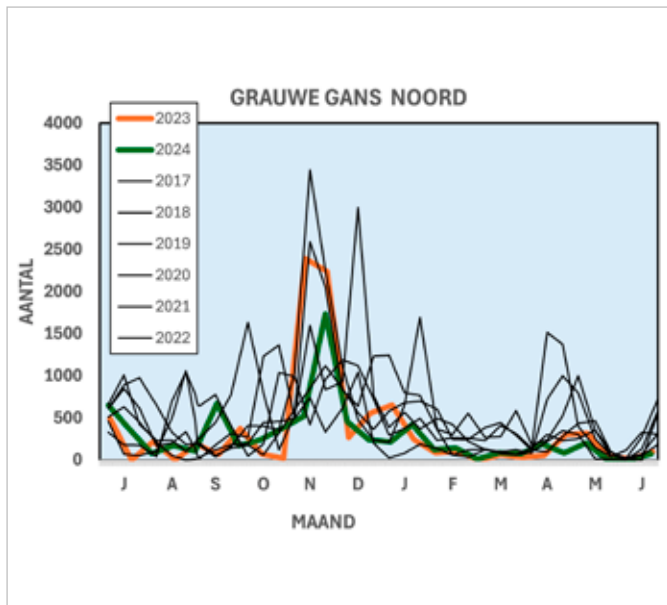
Aantrekkelijk

De Brandganzen in de Eempolders komen in normale jaren in het begin van de winter zowel in Noord als in Zuid voor. Vanaf februari verdwijnen ze geleidelijk uit het telgebied Zuid en vanaf begin april zijn ze daar nagenoeg afwezig. In Noord concentreren ze zich in het reservaat. Brandganzen hebben een voorkeur voor kort gras. In maart gaat het gras weer groeien, maar in het reservaat gebeurt dat door de hoge waterstand later. Dat maakt het reservaat kennelijk aantrekkelijk voor Brandganzen. Als die er eenmaal in flinke aantallen aanwezig zijn, zorgen ze er zelf voor dat het gras laag blijft. Dit lijkt een goede verklaring voor voorkeur voor het reservaat.

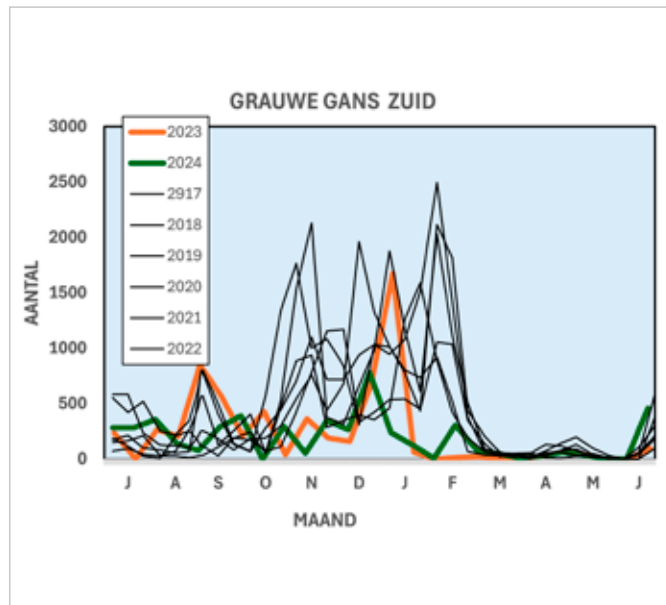
Op 11 maart 2024 is het verjagen van ganzen in het reservaat gestopt om de weidevogels niet te verontrusten. Op 2 maart telden wij in Noord nul Brandganzen, op 16 maart waren het er 6.226. Kennelijk ontdekten de ganzen heel snel dat ze niet meer werden weggejaagd. Het kan ook zijn dat we te maken hadden met ganzen die van elders kwamen en daarom niet wisten dat ze konden worden verjaagd. In ieder geval waren de aantallen na enkele weken weer op het gemiddelde peil en dat bleven ze tot ze op het normale moment vertrokken.

Effect op weidevogels

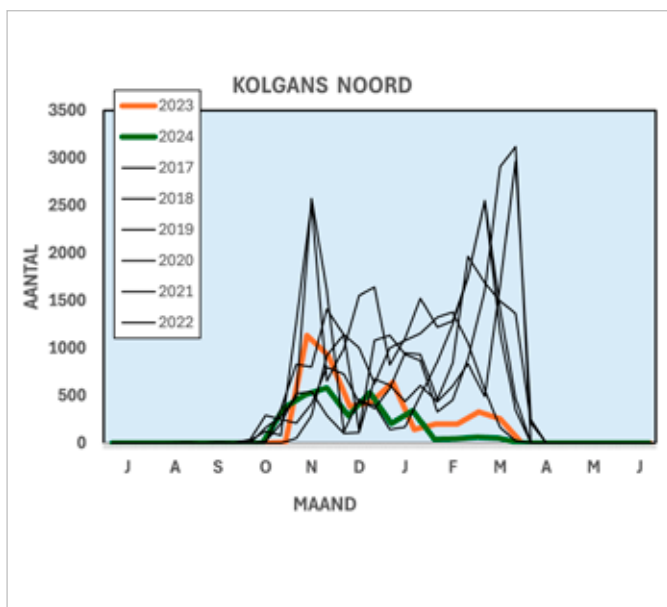
Tot nu toe hebben wij het over de effecten van het verjagen op de ganzen gehad. Er zijn natuurlijk ook andere vogels in de Eempolders.

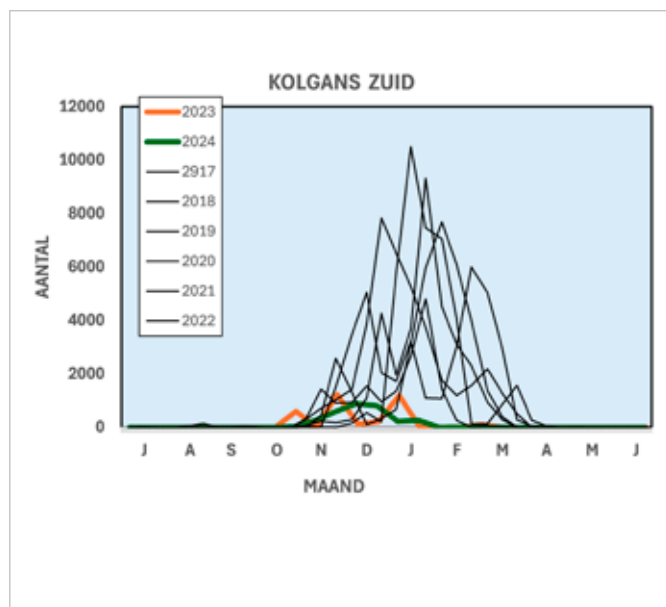
Figuur 2. Telresultaten voor de Grauwe Gans in telgebied Noord

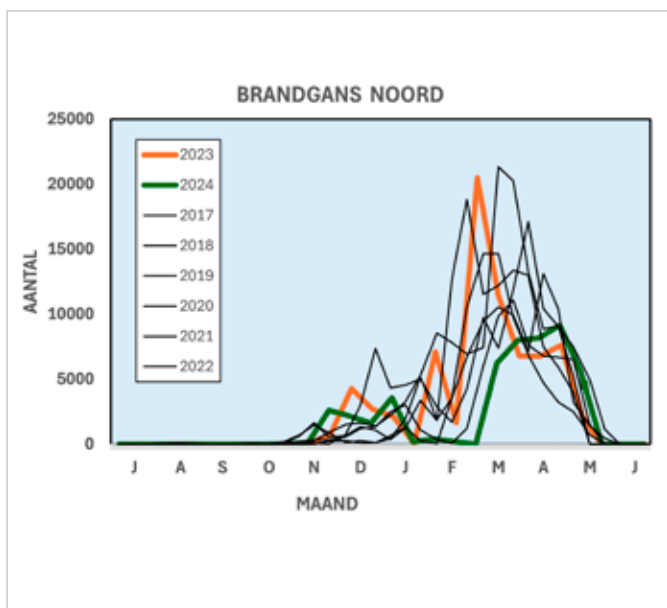
Figuur 3. Telresultaten voor de Grauwe Gans in telgebied Zuid

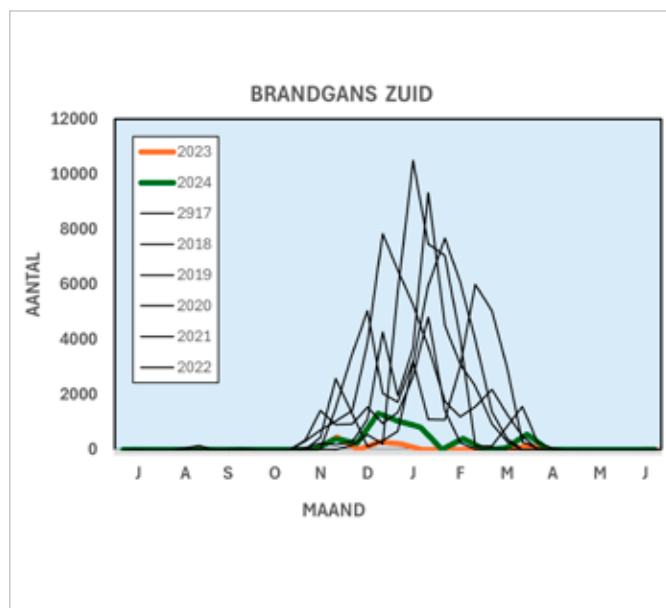
Figuur 4. Telresultaten voor de Kolgans in telgebied Noord

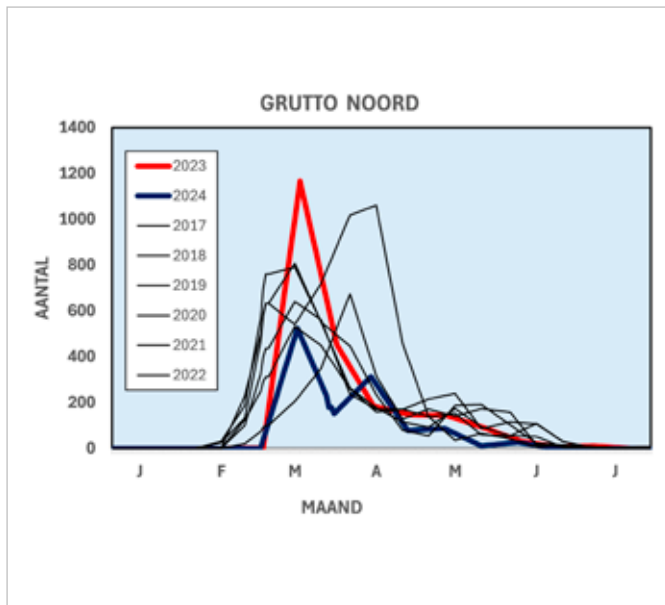
Figuur 5. Telresultaten voor de Kolgans in telgebied Zuid

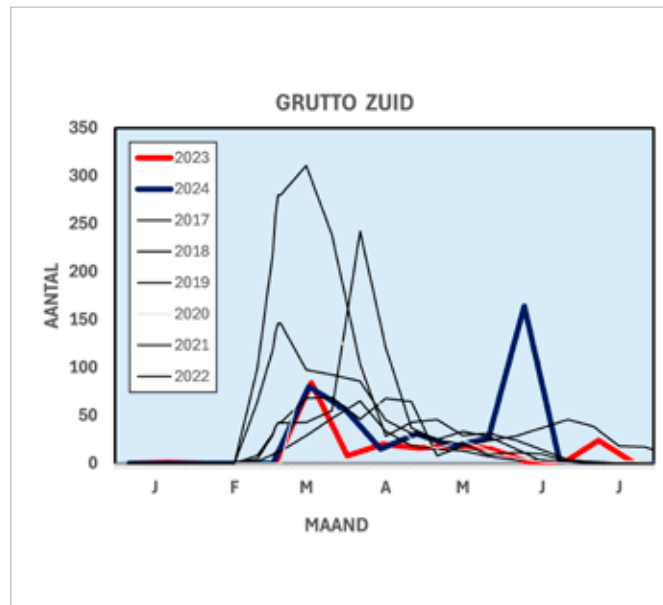
Figuur 6. Telresultaten voor de Brandgans in telgebied Noord

Figuur 7. Telresultaten voor de Brandgans in telgebied Zuid

Figuur 8. Telresultaten voor de Grutto in telgebied Noord

Figuur 9. Telresultaten voor de Grutto in telgebied Zuid

Het is duidelijk dat het gebruik van lasers, drones en knallen ook invloed op deze vogels heeft. De Eempoldertellingen kunnen ook daarover meer duidelijkheid geven. De Eempolders zijn een weidevogelgebied en daarom beginnen we met de weidevogels.

Figuur 8 geeft de resultaten voor de Grutto in het telgebied Noord. Let op, deze grafiek loopt van januari tot juli. In 2023 komen de Grutto's nogal laat aan, maar daarna lijken de aantallen binnen de normale waarden te vallen. Ook in 2024 zijn ze laat, maar in dat jaar blijven de aantallen het verdere seizoen duidelijk lager dan gemiddeld. Met name in mei en juni, als de jongen opgroeien, zijn de aantallen zeer laag. In Zuid (figuur 9) zijn de aantallen (die normaal al een fractie zijn van die in het reservaat) in beide jaren lager dan normaal. De piek in 2024 in juni komt door een extreem grote groep, vermoedelijk vogels die zich verzamelden voor de trek.

De effecten van het verjagen op de Grutto lijken duidelijk. In de eerste lente gebeurt er in Noord, afgezien van een late aankomst, weinig. In dit voorjaar werd er in het reservaat niet verjaagd, en daar broedt het overgrote deel van de Grutto's. In het tweede voorjaar werd daar wel verjaagd en waren er bijna geen Grutto's totdat de verjaging werd gestopt. Bovendien waren er de rest van het seizoen veel minder Grutto's. Eenmaal verjaagde Grutto's komen kennelijk vaak niet meer terug. Bij één telling viel op

dat in het noordoostelijke deel van het reservaat nog wel veel Grutto's aanwezig waren. In dit deel werd niet verjaagd omdat het binnen 800 meter van het Eemmeer, een Natura 2000-gebied, ligt. Een direct positief effect van het verjagen van Brandganzen is niet te verwachten. De Brandganzen komen immers bij het stoppen van het verjagen weer terug. Botanische veranderingen zijn, indien aanwezig, waarschijnlijk een langetermijneffect.

Kievit

De Kievit blijkt in 2023 en 2024 in telgebied Noord (figuur 10) in de periode half maart tot half juni (als er vooral broedvogels aanwezig zijn) minder voor te komen. In 2023 is deze afname minder sterk dan in 2024 toen er ook in het reservaat werd verjaagd. In telgebied Zuid (figuur 11) lijkt de afname juist in 2024 lager. De Kievit is de enige weidevogel die ook buiten de broedtijd in de Eempolders voorkomt en wel in veel grotere aantallen dan als broedvogel. Ook in de winter lijkt het verjagen effect te hebben. Het gaat dan meestal wel om wintergasten, dus andere Kieviten dan die in de polders broeden.

Voor de Scholekster (figuren 12 en 13) lijkt het verjagen vooral effect te hebben in Zuid in 2023. In Noord zijn er alleen in het begin en het einde van de broedtijd opvallend lage aantallen in 2023.

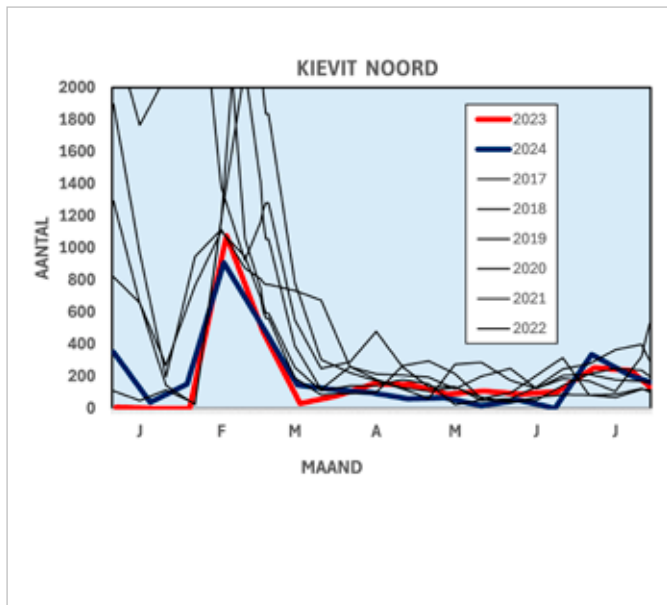
Ook bij de Tureluur (figuren 14 en 15) lijken de gevolgen van het verjagen in

Noord beperkt. Opvallend is wel weer de late aankomst. In Zuid ligt de lijn in 2023 wel aan de lage kant. De pieken aan het eind van het seizoen zijn te laat om nog op broedvogels te kunnen slaan.

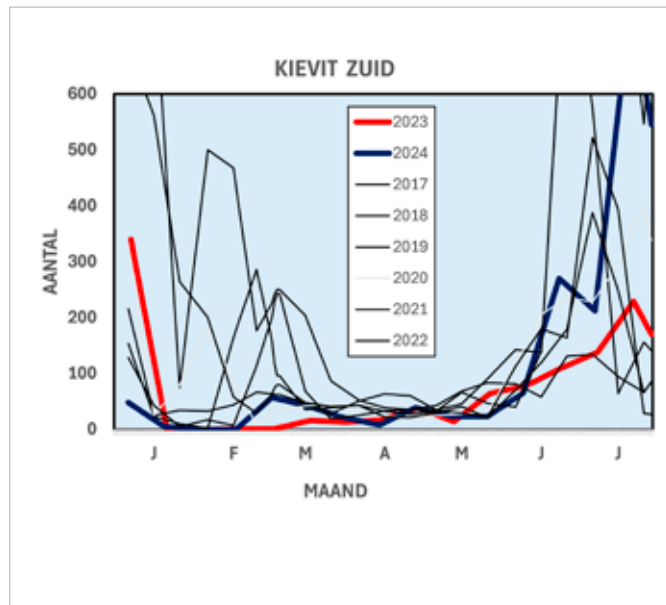
Bij de andere vogels valt op dat de Knobbelzwaan (toch ook een graseter) alleen in Zuid in 2022-2023 minder voorkomt dan gemiddeld. In 2023-2024 is er in Zuid geen duidelijk effect en in Noord zijn er die hele winter meer Knobbelzwanen dan normaal aanwezig. Voor nogal wat andere soorten zagen wij lage aantallen, maar die vielen nog binnen de normale variatie. Het is daarom niet duidelijk of het verjagen hier een rol gespeeld heeft.

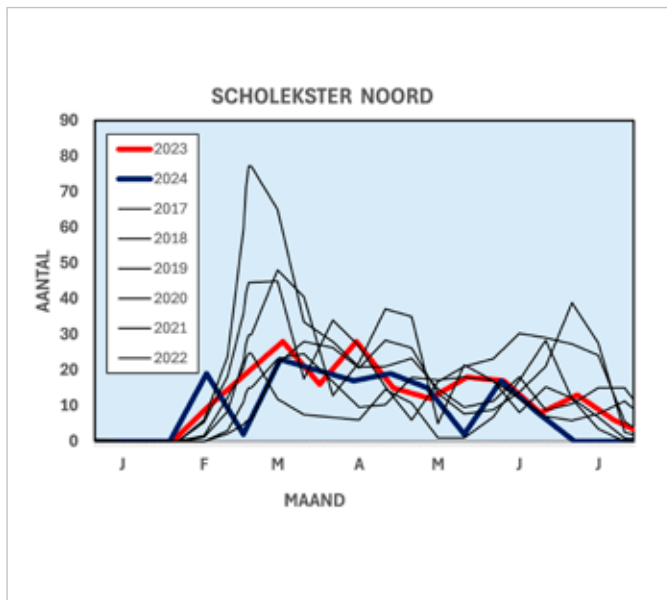
Brandganzen, 20 februari 2013 | Wim Smeets

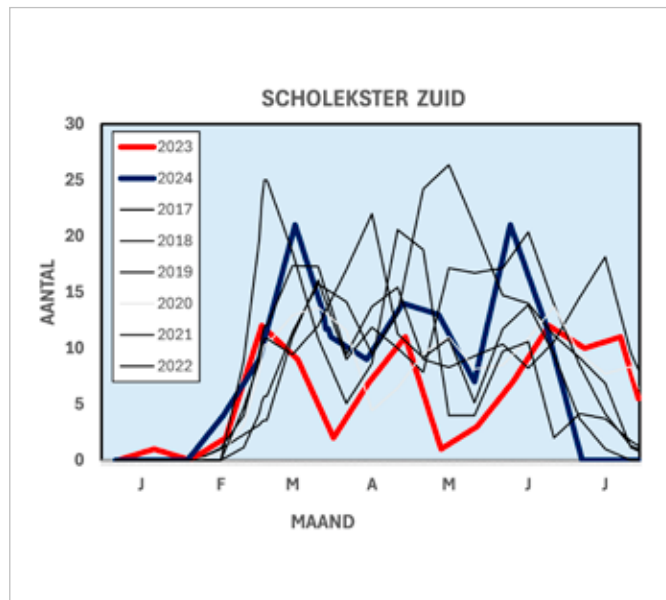
Figuur 10. Telresultaten voor de Kievit in telgebied Noord

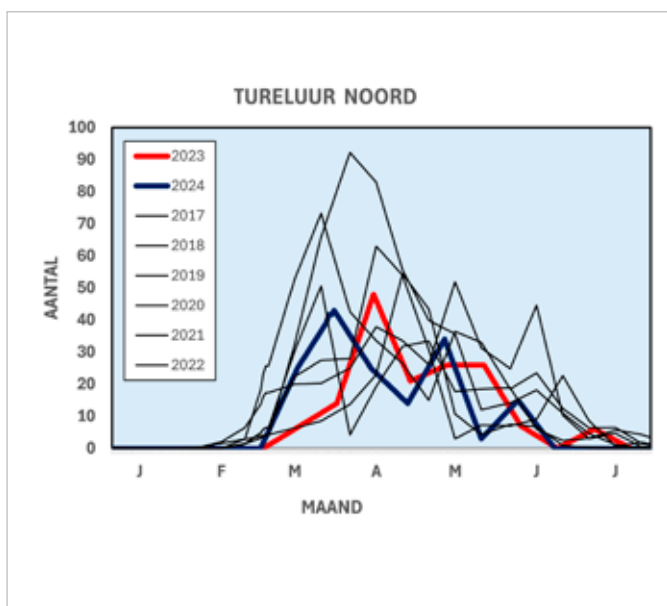
Figuur 11. Telresultaten voor de Kievit in telgebied Zuid

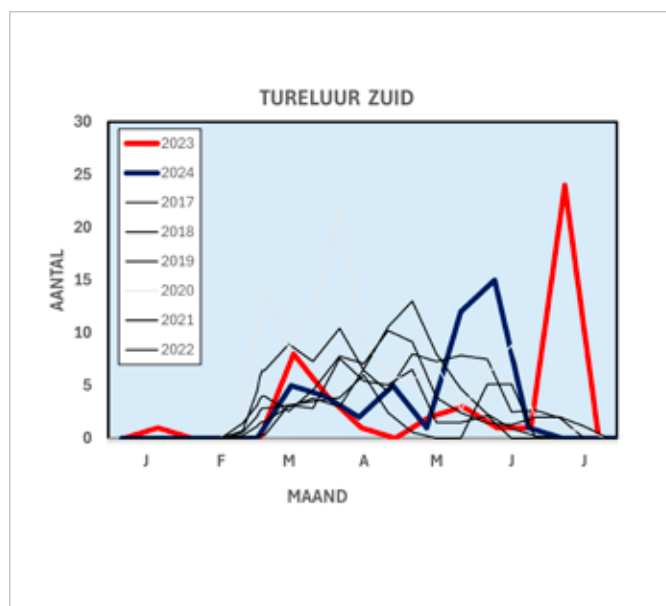
Figuur 12. Telresultaten voor de Scholekster in telgebied Noord

Figuur 13. Telresultaten voor de Scholekster in telgebied Zuid

Figuur 14. Telresultaten voor de Tureluur in telgebied Noord

Figuur 15. Telresultaten voor de Tureluur in telgebied Zuid

Oostermeent (De Kampen)

De Oostermeent viel buiten de verjaagacties. Er werden daar in het voorjaar van 2023 wel grootschalige werkzaamheden verricht om een deel van dit gebied geschikter te maken voor weidevogels. Bij de ganzen waren hier zowel in 2023 als in 2024 wat hogere aantallen. Bij de Brandgans zagen we een paar keer groepen van duizenden vogels, wat in eerdere jaren nauwelijks voorkwam. De aantallen van de Grutto en de Kievit waren wat hoger dan normaal. Bij de Scholekster en de Tureluur was er geen duidelijk verschil.

Weidevogelgroep

De weidevogelgroep van onze vogelwerkgroep beschermt nesten in de westelijke Eempolders. Uit hun resultaten blijkt dat het aantal nesten en territoria in de door hen gecontroleerde gebieden in de westelijke Eempolders in 2023 en 2024 met 10 tot 15% terugliep ten opzichte van de drie jaar ervoor. Voor de Tureluur zijn de resultaten in vroegere jaren zo wisselend dat een vergelijking niet zinvol lijkt. In de complete Eempolders minus het reservaat nam het aantal nesten toe. Resultaten voor het reservaat, dat niet door de weidevogelgroep wordt gecontroleerd, zijn helaas nog niet beschikbaar.

De resultaten van de weidevogelgroep suggereren een kleinere afname dan wij bij de Eempoldertellingen vinden. De weidevogelgroep zoekt nesten. Als die uitkomen, verliezen zij het zicht op de verdere ontwikkelingen. Mogelijk zijn de verliezen aan kuikens groter geweest dan normaal. Weidevogels die hun broedsel verliezen verlaten vaak het broedgebied, dus dan zien wij er minder. Dit kan samenhangen met het verjagen, dat hoe dan ook onrust veroorzaakt in het gebied. Rust is een belangrijke voorwaarde voor weidevogelgebieden. Aan de andere kant kan het weer invloed hebben. Het voorjaar van 2023 was nogal droog en dat van 2024 juist extreem nat. Het is gevaarlijk om conclusies te trekken op basis van maar enkele jaren. Dit laatste geldt natuurlijk ook voor andere onderzoeken.

Conclusie

Alles bij elkaar blijkt het verjagen van de ganzen effectief voor de Kolgans en de Brandgans. Voor de Grauwe Gans is er wel enig effect, maar dit is minder dan bij de twee andere soorten. Voor de Brandgans bleek dat bij het stoppen van de verjaging de vogels binnen enkele dagen terugkwamen.

Bij de weidevogels is er een duidelijk negatief effect voor de Grutto en de Kievit. Bij de Tureluur is er een lichter negatief

effect en bij de Scholekster lijkt er weinig te gebeuren. Het kan zijn dat het kleinere effect bij de Scholekster en de Tureluur samenhangt met het feit dat deze soorten later beginnen met broeden dan de Kievit en de Grutto. Een eventueel direct positief effect op het aantal weidevogels ten gevolge van het ontbreken van ganzen kan niet optreden omdat bij het staken van de verjaging de ganzen vrijwel meteen weer terugkomen. Of de botanische kwaliteit van het grasland geschikter wordt voor weidevogels is waarschijnlijk pas na een langere periode dan een jaar te bepalen.

Literatuur

- J. Mooij, 2023. De vogels in de westelijke Eempolders, VWG het Gooi en Omstreken Hilversum, Uitgave 320
- G. Bieshaar en G. van Loenen, 2024, Resultatenverslag westelijk Eempoldergebied 2024, VWG het Gooi en Omstreken Hilversum, Uitgave 330
- G. Klaver en Y. Egas, 2023, Pilot Eemland

Brandgansen, Noordpolder te Veld, 5 januari 2023 | Marcel Pomp

vlucht

ze vliegen over
buiten mijn zicht
maar onmiskenbaar
hoor hoe traag
dat ritmisch suizen
die muzikale vlerkenslag
op de blauwe hemel
van mijn verbeelding
zie ik ze gaan
hun langgerekte lijven
dansend op de zwaartekracht
op weg naar elders

Hugo Vos

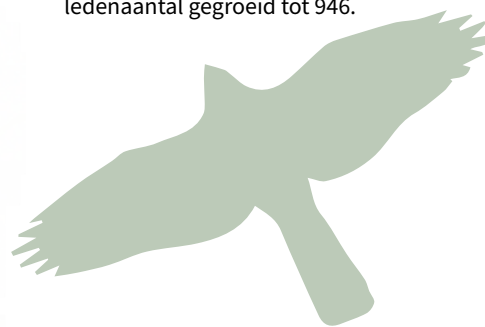
VWG informatie

Werkgebied

Wijzigingen ledenregister

Eind 2023 telde de VWG 900 leden, waaronder 5 ereleden. Bij het samenstellen van deze Korhaan was het ledenaantal gegroeid tot 946.

Contributie en lidmaatschap

- Het lidmaatschap is inclusief ons verenigingsblad De Korhaan.
- De contributie van de Vogelwerkgroep bedraagt minimaal € 20,00 per jaar.
- Leden uit één gezin of samenwonenden kunnen huisgenoot-lid worden. De contributie is dan minimaal € 7,00 per jaar. Je ontvangt dan geen tijdschrift.
- Opzeggen van het lidmaatschap graag vóór 1 november van het lopende kalenderjaar.

Schenken

Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken is als **ANBI** aangemerkt en daardoor zijn uw giften onder voorwaarden aftrekbaar bij de Belastingdienst. Daarnaast kunt u in uw testament een legaat opnemen ten gunste van de VWG. Het is gewenst dit wel met uw notaris te bespreken.

Aanleveren kopij/artikelen De Korhaan

- Kopij/artikelen worden bij voorkeur digitaal aangeleverd in Word (ook tabellen).
- Figuren, foto's en tabellen/grafieken worden afzonderlijk meegestuurd. Onderschriften bevatten figuur-nummer, beschrijving, datum en fotograaf.
- Fotobestanden onbewerkt en in zo hoog mogelijke resolutie (>300 dpi) bij voorkeur via wettransfer aanleveren. Vermeld altijd locatie, datum en fotograaf.
- Bij aangeleverde foto's, plattegronden, figuren etc. gaat de redactie ervan uit dat de schrijver over de copyrights beschikt. Eventuele kosten i.v.m. copyrights (navordering) zijn voor de auteur.
- In de tekst zo nodig een verwijzing (onderschrift) waar de figuur/foto geplaatst moet worden.
- Nederlandse soortnamen beginnen met een hoofdletter, families e.d. met een kleine letter.
- Bij 'Bronnen/literatuur' de auteur, jaartal, titel, tijdschrift/boek met uitgever.
- Boekbesprekingen ca. 300 woorden. Een hoofdartikel maximaal 2500 woorden en zonodig meer in overleg.

Kopij volgend nummer: 28 december 2024

Kopij kunt u sturen naar:
redactie@vwggooi.nl

Uiterlijk voor de 28ste van de maanden maart (zomernummer), juli (herfstnummer), oktober (winternummer) en december (lentennummer).

In principe bepaalt de datum van binnenkomst bij de redactie de plaatsing in een volgend nummer.

Adressenlijst

Website	https://vwggooi.nl
Bankrekening	Triodosbank rekeningnummer: NL17 TRIO 0391 1047 99 t.n.v. VWG Het Gooi e.o., Bussum

Bestuur van de Vogelwerkgroep

Voorzitter	Andreas Grunwald	Postiljon 24, 1251 TL Laren	035-5436371	voorzitter@vwggooi.nl
Secretaris	Ruud Willemstein	Akkerpad 13, 3755 TL Eemnes	06-15832341	secretaris@vwggooi.nl
Penningmeester	Heleen Boelens	Hyacintenlaan 64, 1215 BD Hilversum	035-6219169	penningmeester@vwggooi.nl
Onderzoek en bescherming	Piet Spoorenberg	Celebesstraat 36, 3742 DD Baarn	035-5436371	piet.spoorenberg@gmail.com
Ledenactiviteiten	Wouter Rohde	Prof. De Jongstraat 3, 1221 HX Hilversum	06-13708419	excursies@vwggooi.nl
Communicatie	Doortje van Dijk	Siriusstraat 52, 1223 AP Hilversum	06-20595083	communicatie@vwggooi.nl
Algemeen bestuurslid	Huub Casander	Vlie 30, 1273 WN Huizen	035-5259131	huubcasander@gmail.com

Nuttige adressen/contactpersonen

Lezingen en contactavonden zijn in de Infoschuur GNR, Naarderweg 103, 1217 GL Hilversum (bij de natuurbrug), tenzij anders vermeld.

Vogelherkenningscursus	Guus Proost		035-5251661	gmlproost@gmail.com
	Olivier van der Kruis		06-38530879	olivier.vanderkruis@hotmail.com
Lezingen	Feiko Prins		035-6217017	lezingen@vwggooi.nl
Promotie en verkoop	Nel Huese	Elzenlaan 40, 1214 KM Hilversum	035-6248716	promotie@vwggooi.nl
Bibliotheek en archief	Paul Keuning		035-5268281	pw.keuning@xs4all.nl
Vogelziekenhuis Naarden	Erik Bruinning	Burg. J. Visserlaan 1, 1411 BR Naarden	035-6945658	beheerder@vogelziekenhuis.nl
Fotowerkgroep	Hugo Weenen		035-5241123	fotografie@vwggooi.nl
Website	Dirk Prop		06-44734989	webmaster@vwggooi.nl
E-mail nieuwsbrief VWG aanmelden via de website of stuur een mail naar				nieuwsbriefvwg@vwggooi.nl
Vogelwaarnemingen	www.gooi.waarneming.nl			
Ledenadministratie	zie binnenzijde voorblad			
Redactie De Korhaan	zie binnenzijde voorblad			

Het **Dineke Sluijters Vogelfonds** financiert projecten voor vogelbescherming en studie. Zie voor het indienen van projectvoorstellen de toelichting op onze website. De Adviescommissie is per e-mail te bereiken via vogelfonds@vwggooi.nl.

Subgroep Onderzoek en Bescherming

1. Watervogeltelling	vacant			
2. Eempoldertellingen	Jan Mooij		035-5429725	mooij.noorman@planet.nl
3. Weidevogelnestbescherming	Gert Bieshaar/Ger-Jan van Loenen		035-5311002	g.bieshaar1@kpnplanet.nl
4. Zwaluwenonderzoek	Han Westendorp		06-51170036	hanwestendorp@gmail.com
5. Vogelringstation	Harry de Rooij		035-6289470	harryderooij@planet.nl
6. Nestkasten	Henny Meulepas		06-53890085	nestkastteam@vwggooi.nl
	Coby Jeninga		06-25066248	nestkastteam@vwggooi.nl
7. Kerkuilen	Harry de Rooij/Gerard Mijnhout		035-6289470	harryderooij@planet.nl
8. Roofvogels	Harry de Rooij		035-6289470	harryderooij@planet.nl
9. IJsvogels	Jelle Harder		06-33318985	jelleharder@hetnet.nl
10. Broedvogelinventarisaties	Dirk Prop/Piet Spoorenberg		06-44734989	broedvogels@vwggooi.nl

Coördinatieteam Onderzoek en Bescherming: Jan Mooij en Dirk Prop

Voor ongelukken en/of problemen die ontstaan tijdens activiteiten van de Vogelwerkgroep aanvaardt de vereniging geen enkele aansprakelijkheid. Deelname geschiedt op vrijwillige basis.

